

A csapvíz felveszi a versenyt...

Cserkész tábor a Mecsekben

Jankovits Márta: Élet a Duna mentén

XII. ÉVF. 122. SZÁM

2025. JÚLIUS-AUGUSZTUS

Százhalom

ÓVÁROSI KÖZÖSSÉGI, KÖZÉLETI FOLYÓIRAT

Köszönjük a barátságot!

Fotó: Benedek László

A TARTALOMBÓL: Summerfest az Óvárosban • A képviselő naplója – Szabó Gábor beszámolója
• „A csapvíz felveszi a versenyt a legnevesebb ásványvizekkel” – interjú Csörnyei Gézával,
a Fővárosi Vízművek vezérigazgatójával • Hit, közösség, fejlődés az Eötvös iskolában •
Cserkész tábor a Mecsekben • Tallózó – A tudatos öregedés • Yiya Kft: A természetes egészség
a fókuszban • Jankovits Márta: Élet a Duna mentén II. • „Az első battai oskolárul” – részletek
Krizsán László könyvéből • Németh István: Egy lokálpatrióta emlékei (folyt.) • Tamási József:
Az ácsmester mosolya • Zách Felicián véres bosszúja és a megtorlás • Balla Károly emlékére

GALÉRIA

Summerfest az Óvárosban

Morva dallamok és barátságos találkozások

A Summerfest immár három évtizede a nemzetközi néptánc és népzene ünnepe Százhalombattán. Idén azonban különleges pillanatnak lehettünk tanúi: a fesztivál történetében először látogatott vendégegyüttes az Óvárosba is. Bár szoros volt az időbeosztás, a Szent László téren mégis létrejött egy olyan est, amelyre sokan fognak szívesen emlékezni – hiszen a találkozás nem csupán táncról és zenéről, hanem igazi barátságról szólt.

Vendégek a „morva Toscanából”

Az idei Summerfest cseh vendégeket is köszönthetett: a dél-morvaországi Kyjov és Vracov művészeit. Ez a vidék dús gyümölcsöseiről, szőlőskertjeiről híres, a lankás tájat nem véletlenül nevezik „morva Toscanának”. Kyjov városházáját olasz mesterek építették a 16. században, barokk temploma és reneszánsz kastélya a múlt tanúi. Vracov pedig középkori templomával, szabadtéri színházával és régi vízimalmával büszkélkedhet. E két településről érkezett Százhalombattára a Selsisa táncegyüttes, a Friska cimbalomegyüttes és a Konadra énekkar.

A kora esti órákban színes, autentikus népviseletben léptek az Óvárosba, magukkal hozva a cimbalmot, hegedűket, nagybőgőt – és azt a vidám, életigenlő hangulatot, amelynek hamar mindenki a részévé vált.

Dal a templomban, tánc a téren

A program első állomása a helyi barokk katolikus templom volt, ahol az énekkar kedves dallal köszöntötte a híres szakrális épületet és a közönséget. Dr. Tóth Béla bemutatta a 1910-ben felszentelt templom történetét, falfreskóit és gyönyörű üvegablakait. A résztvevők számára megható pillanat volt, amikor a templom falai között összeért a morva és a magyar hagyomány.

Innen a Szent László térre vonult a társaság. Felállították a cimbalmot, hangoltak a hegedűk, majd a Konadra asszonyai énekeltek tisztán csengő népdalokat. Ezután a Selsisa táncegyüttes fiataljai mutatták be táncaikat: a daliás legények és csinos lá-

nyok energikus mozdulatai pillanatok alatt elvarázsozták a közönséget. Bár a program rövid volt, a folklór gazdagsága, a fellépők szerénysége és lelkesedése mindenkit megérintett.

Barátság a Pajtában

Az előadás után a vendégeket a Pozsgai család Pajtája várta, ahol igazi baráti találkozó alakult ki. A nyugdíjasklub tagjai saját készítésű süteménnyel lepték meg a cseh vendégeket, akik hálás mosollyal fogadták a házi finomságokat. A helyi borok és pálinkák mellett hamar feloldódott mindenki, és vidám beszélgetések, közös nevetések töltötték meg az estét.

Itt nyílt alkalom egy rövid beszélgetésre is az együttes vezetőjével, Markéta Vasulkovával. Elmondta, hogy Vracov 4500 lelkes kisváros, ahol a hagyományok élnek és virágoznak. Ünnepeken a helyiek ma

is népviseletet öltenek, minden évben fesztivált rendeznek, amelyen az egész település népviseletben vonul végig az utcákon. A Selsisa tagjai között akad ügyvéd, tanár és ápolónő is – a mindennapi munka mellett kertjeiket, szőlőiket is művelik, és nagy örömmel ápolják népi örökségüket.

Az este végéhez közeledve Szabó Gábor önkormányzati képviselő ajándécköszöntőt adott át a vendégcsoportnak. A gesztust a művészek dallal köszönték meg,

majd elindultak, hogy folytassák programjukat a város főterén.

Híd a kultúrák között

Az Óvárosban töltött est nemcsak egy fesztivál-állomás volt, hanem egy olyan találkozás, amely hidat épített kultúrák között. A morva dallamok, a battai vendégszeretet és az együtt töltött órák mind azt mutatták, hogy a hagyomány élő, és képes embereket összekapcsolni országhatárokon túl is.

Ahogy lassan beesteledett, mindenki érezhette: a Summerfest nemcsak táncokról és zenéről szól, hanem arról a közösségi élményről, amelyben vendég és házigazda egyaránt gazdagodik. Az idei fesztivál e különleges estje méltán kerülhet be a Summerfest legszebb emlékei közé.

Szabó Gábor beszámolója

A képviselő naplója

Július elején a nagy meleg és szárazság során kialakult tarlótüzek okoztak sok munkát, többek között a Százhalombattai Önkéntes Tűzoltó Egyesület tagjainak, akik minden esetben elsőként értek a helyszínre! Ezúton is KÖSZÖNET illeti őket a munkájukért!

Július 11. Az Omega Sportcentrum előtt található sövény megnyírását kérték az autósok, mert a kihajtás nagy nehézséget okozott nekik, így a parkfenntartó cég munkatársai - kérésre - példás gyorsasággal oldották meg a problémát.

Július 15. Látogatást tettem a százhalombattai bronzkori ásatásnál, ahol ebben az évben 40 régész érkezett különböző országokból: Magyarország, Svédország, Dánia, Németország, Ausztria, Lengyelország, Izrael, Olaszország, Egyesült Királyság, USA. Vicze Magdolna tárlatvezetése mellett tájékoztattott az eddigi eredményekről, leletekről. Jövőre újra találkozunk!

Július 25. Közösségi oldalamon kértem a barátaimat, ismerőseimet, hogy ha módjukban áll, eszközökkel - esetenként készpénzzel - támogassák a Százhalombattai Arany János Általános Iskola és Gimnázium Regionális Autista Központját, ahol szeptembertől megemelt, maximum létszámmal kezdik a tanévet. Augusztus közepéig több, mint 500 ezer Forint értékű fejlesztő esz-

köz fogja segíteni a tanulók és pedagógusaik mindennapjait. A gyűjtés szeptember elejéig tart, amikor is az ünnepélyes tanteevremátadás során fogom ezeket elszállítani az intézménybe.

Aranykapu Gyermeknevelési és Oktatásfejlesztési Alapítvány
Számlaszám: 11742135-20082398-00000000 Közlemény: RAK

Augusztus 1. Százhalombatta Város Önkormányzata 2025-ben is biztosítja az állandó battai lakcímmel rendelkező általános és középiskolás diák után igényelhető 40 ezer Ft iskolakezdési támogatást. A kérelem letölthető a www.battanet.hu oldalról, vagy a Polgármesteri Hivatal „A” épületének portáján nyitvatartási időben átvethető.

Augusztus 4. Megtörtént a II. Duna-parti várépítő verseny kihirdetése, amelyre a Facebook-eseménybe lehet feltölteni a fotókat, az eredményhirdetés augusztus 31-én 17 órakor lesz a Sirály játszótéren.

Augusztus 11. Újabb lakossági jelzés után jeleztem a parkfenntartó cég veze-

tőjének, hogy szükség van a munkájukra, ezúttal a Panoráma utcai buszmegálló környékén. A következő napon már meg is oldódott a probléma, itt is köszönöm a gyorsaságukat.

Augusztus 13. Egyháztestületi ülésen döntöttünk a Nagyboldogasszony kápolna tetőfelújításáról, a kivitelező kiválasztása megtörtént, a munkálatok remélhetőleg az ősz folyamán megtörténnek.

Augusztus 18. Summerfest hangulat a Zenálkó Etel Óvárosi Községi Házban a cseh táncsoport jóvoltából, a Barátság Kulturális Központ szervezésében. A településrészen első alkalommal történő eseményen a fellépők igazi falusi vendéglátásban részesültek.

*

A következő időszak több eseményére szeretném felhívni a kedves olvasók figyelmét:

Augusztus 28. „Római-híd” avatás 18:00 órától

Augusztus 29. Holfény piac Battán a Régészeti Parkban 17-21 óra között

Augusztus 31. II. Duna-parti várépítő verseny eredményhirdetés a Sirály játszótéren 17:00 órától

Szeptember 12-14. Battai Napok

Köszönöm a javaslatokat, véleményeiket, keressenek ezután is bizalommal a szabogabor@mail.battanet.hu e-mail címen vagy a 06-20-222-2930 telefonszámon.

Szabó Gábor
képviselő

Interjú Csörnyei Gézával, a Fővárosi Vízművek vezérigazgatójával

„A csapvíz felveszi a versenyt a legnevesebb ásványvizekkel”

Csörnyei Géza

A nyári kánikula idején nemcsak a hőmérő higanyszála szökik magasra, hanem a vízfogyasztás is. Csörnyei Géza, a Fővárosi Vízművek vezérigazgatója szerint azonban a víziközmű-szolgáltatás nem csupán a nyári hónapokban, hanem egész évben, 0–24 órában biztosítja az ivóvizet. Az interjúban szó esik a budapesti és agglomerációs csapvíz minőségéről, a palackozott víz divatjáról, az elöregedett vezetékek problémáiról, valamint a közelgő vízminőségi szabályozás szigorodásáról is. A beszélgetésből kiderül, miért érdemes bizalommal tölteni a poharunkat csapvízzel, és milyen fejlesztésekre lenne sürgősen szükség a biztonságos ellátás érdekében.

– Miközben ez az interjú készül, odakint 30 fok meleg van, tehát dühöng a kánikula. Ez a víziközmű társaságoknak a fő szezonja – mert ilyenkor fogy a legtöbb víz, legtöbb a probléma is –, miközben azt halljuk a médiából, hogy naponta igyunk meg két-három liter vizet. Az első kérdésem privátnak tűnik. Kedves Csörnyei Géza, ön mennyi vizet iszik meg egy nap?

– Napi két liternél is többet, és kizárólag csapvizet fogyasztok – ez számomra nemcsak szokás, hanem tudatos döntés is. Kifejezetten szeretem a budapesti csapvizet, és mindenhol igyekszem népszerűsíteni. Számomra a csapvíz az elsődleges, természetes vízforrás.

Ami pedig a nyári időszakot illeti: gyakran hallani, hogy ilyenkor van a „szezonzunk”,

de ez félrevezető. A víziközmű-szolgáltatás minden egyes nap, 24 órában működik – télen, nyáron, ünnepnapokon is. A nyári hónapokban valóban nagyobb a fogyasztás, ilyenkor jobban terheltek a rendszerek, és a média is több figyelmet fordít ránk. Ez számunkra kedvező lehetőség, mert ilyenkor reflektorfénybe kerülnek olyan problémák is, amelyek egyébként egész évben velünk

vannak – csak épp kevésbé kapnak nyilvánosságot. A víziközmű-szolgáltatás nem szezonális, hanem folyamatos, háttérben zajló, alapvető közszolgáltatás.

– Miért választanak mégis sokan inkább palackozott vizet?

– Valóban, Magyarországon kifejezetten magas az egy főre jutó palackozott víz-fogyasztás – európai szinten az élmezőnyben vagyunk. Ennek több oka is van. Az egyik legfontosabb a mobilitás: a csapvízhez csap kell, míg a palackozott víz elérhető szinte bárhol – boltokban, automatákban, rendezvényeken. Olyan élethelyzetekben, ahol nincs kéznél csap, a palackozott víz természetesen előnyben van.

Ez a különbség teljesen természetes, és nem is kell feltétlenül problémaként kezelni. A palackozott víz jelenléte sokszor praktikus megoldás, különösen utazás, sport vagy szabadidő programok során. De ha valaki tudatosabban szeretne élni – legyen szó anyagiakról vagy környezettudatosságról –, akkor egy egyszerű kulacs is kiváló alternatíva lehet. Egy jól megválasztott kulaccsal a palackozott víz könnyedén kiváltható a hétköznapi életben.

– Időközben jelentősen emelkedett a palackozott víz ára, sőt, külön terhet jelent a visszaváltás. Ön szerint a divat a magyarázata annak, hogy az emberek többsége a palackozott víz felé fordul a csapvíz helyett?

– Sokan még mindig a divat vagy a megszokás alapján döntenek. A palackozott víz gyártói erős marketinggel dolgoznak, élethelyzetekhez kötik a terméket – sportoláshoz, rendezvényekhez, utazáshoz. Így a palackozott víz nemcsak praktikus, hanem egyfajta életstílushoz is kapcsolódik.

Az emberek fejében rögzült: „oda az kell”. Ez a fajta gondolkodás nem biztos, hogy tudatos, sokszor inkább reflexszerű.

Pedig az alternatíva kézenfekvő. Ma már számos dizájnos, hőszigetelt, strapabíró kulacs kapható, amelyek nemcsak fenntarthatóbbak, de gazdaságosabbak is. Egy jól megválasztott kulacs egész nap kéznél lehet, és sokszor még hűvösen is tartja a vizet. Ráadásul sok palackozott víz – bár kevesen tudják – valójában csapvíz, vagy annak enyhén módosított változata.

Persze léteznek valóban különleges ásványvizek is, amelyek speciális összetételű forrásokból származnak – ezek saját kategóriát képviselnek. De ha a hétköznapi

fogyasztásról beszélünk, akkor nyugodtan ki merem jelenteni: a budapesti csapvíz minősége felveszi a versenyt a legismertebb palackozott vizekkel is. Sőt, akinek még nem volt alkalmja megkóstolni, bátran megteheti – biztos vagyok benne, hogy nem fog csalódni.

– Néhány mondatot mondjunk azért az olvasóinknak, a Fővárosi Vízművekről.

– A Fővárosi Vízművek teljes egészében önkormányzati tulajdonban működik. A legnagyobb tulajdonos a főváros, mellette pedig azok az agglomerációs települések, ahol szolgáltatunk. Ezeket a városokat magunknak tekintjük, és mindenhol arra törekszünk, hogy az adott lehetőségekhez mérten a lehető legjobb szolgáltatást nyújtsuk. Vízhigiéniai mutatóink kimagaslóak, és átláthatóan közzé is tesszük őket a honlapunkon. Például Százhalombattán évente 500-600 paramétert vizsgálunk, és az utóbbi években minden eredmény megfelelt a szigorú előírásoknak.

– Mi történt 2013-tól a díjakkal, és mi-

lyen változást hozott 2023?

– Fontos pontosítás: 2013-ban jelent meg a víziközmű törvény, amely az ármegállapítás jogát az államhoz vonta, korábban ez az önkormányzatok hatásköre volt. Ez azonban rendkívül széttagolt rendszert eredményezett – ma is közel ezer különböző díj van érvényben az országban. Egyes településeken 70 forintba kerül egy köbméter víz, máshol akár 1600 forintba is, tehát óriási az eltérés. Ezen változtatott a 2024. január 1-jétől érvényes szabályozás, amely a nem lakossági fogyasztók számára országosan egységes díjat vezetett be. Ez mérsékelte a szolgáltatások közötti versenykülönbségeket, ami fontos lépés volt a rendszer stabilitása szempontjából.

– Ön 2023-tól vezeti a céget. Milyen kihívásokkal szembesültek?

– Valóban, 2023. január elsejétől töltöm be a vezérigazgatói pozíciót, műszaki területről érkeztem. Korábban is folyamatosan kerestük a hatékonyságnövelés lehetőségeit, de ezek nem hoztak érdemi áttörést. Bár a napi működés finanszírozása ma már biztosított, a legnagyobb kihívás az infrastruktúra korszerűsítése, amire jelenleg nincs elegendő forrás. A hálózat elöregedése miatt egyre több a meghibásodás, gyakran kell bontani az utakat, hogy csőtöréseket javítsunk. Ezen a területen sürgős beavatkozásra, célzott támogatásokra lenne szükség.

A vízellátással kapcsolatos újságcikkek szinte kivétel nélkül említik a fejlesztések elmaradását és az elöregedett rendszerek problémáit. Emellett az agglomerációs térség gyors népességnövekedése – például Érd esetében – szintén fokozza a vízellátási gondokat, amelyek főszélonban akár vízhiányhoz is vezethetnek; mindezekre a problémákra azonban önerőből egyik szolgáltató sem képes megoldást találni – merre vezet innen az út?

A jelenlegi finanszírozási keretek valóban szűkösek, miközben a közműhálózat fejlesztési igényei drámaian nőttek az elmúlt évekhez képest. Kollégáim éppen most készítették el a következő időszak fejlesztési terveit, amelyekben jól látszik: a kapacitásbővítés, a technológiai korszerűsítés, valamint az új fogyasztói bekötésekhez kapcsolódó hálózathasználatok egyre sürgetőbbek – főként az agglomerációs térségekben, ahol a legnagyobb nyomás tapasztalható. Emellett a vízbázisok és a tranzitvezetékek fejlesztése is elengedhetetlen, hogy a megfelelő mennyiségű és minőségű víz célba érjen. Ezek összességében komoly forrásigényt jelentenek, melyekhez egyelőre nem látszik a finanszírozási háttér.

Amit most megtehetünk: szerepeltetjük ezeket az igényeket a hivatalos fejlesztési dokumentumokban, leadjuk a hatóságoknak, és jelezzük a döntéshozók felé, hol és milyen problémák várnak megoldásra. Ehhez elengedhetetlen lesz a politikai támogatás és olyan finanszírozási konstrukciók kialakítása, amelyek nem kizárólag díjemelésekre épülnek, hanem állami vagy egyéb támogatási formák bevonásával kezelhető szinten tartják a költségeket.

– A Százhalombattát kiszolgáló vízbázis továbbra is ugyanaz, mint korábban? Történt ebben változás?

– Nem történt változás, továbbra is a Százhalombatta és Ercsi között található, közös parti szűrésű vízbázis látja el a várost ivóvízzel. Ez a vízbázis alapvetően jó minőségű vizet biztosít, de a víz természetes összetétele miatt magasabb a vas- és mangántartalom, ami beavatkozás nélkül problémát okozhatna. Az elmúlt években ezt a kollégáim technológiai fejlesztésekkel és üzemeltetési beavatkozásokkal sikeresen kezelték. Fontos mérföldkő közeleg: 2026. január 1-jétől új vízminőségi követelményrendszer lép életbe, amely már most ismert, de új paraméterek és szigorúbb mérési eljárások mentén kell majd vizsgálnunk a vizet. Várható, hogy lesznek meglepetések, hiszen lesznek olyan mutatók, amelyeket eddig nem vizsgáltunk, de a tapasztalataink alapján a parti szűrésű vízbázisok továbbra is megbízható, stabil, hosszú távon fenntartható megoldást jelentenek. A kihívás inkább abban rejlik, hogy a szigorodó szabályozás milyen technológiai fejlesztéseket tesz szükségessé.

– A vezetékek állapota mennyire felel meg a mai elvárásoknak? Mi a helyzet például az előregedett, azbesztcement csövekkel?

– Százhalombattán jelentős arányban található azbesztcement és PVC anyagú vezetékek – előbbi az állomány 35, utóbbi 36 százalékát teszi ki. Ezek többsége az 1950-es, 60-as években épült, így ma már elavultnak számítanak. A problémát súlyosbítja, hogy a csövek gyártási technológiája sem volt egységes: egyes gyárakból kikerült vezetékek tartósabbak, míg mások hajlamosabbak a meghibásodásra. Ráadásul a korabeli kivitelezési gyakorlat és technológiai fegyelem sem mindig volt megfelelő, ami szintén hozzájárult a mai problémákhoz. Ennek eredménye, hogy ezeknél a csöveknél a meghibásodások, csőtörések aránya kiemelkedően magas.

– A csőtörések, illetve a régi vezetékek

ennyiben befolyásolják a vízminőséget?

– A csőtörés minden esetben zavarja a szolgáltatást, és egyes esetekben a csapból kifolyó víz zavarosabbá válhat. Ennek oka az, hogy a hálózat visszatöltése, átöblítése megmozgatja a vízoszlopot, így az íz- és szagproblémák is előfordulhat-

nak. Ez különösen akkor lehet érzékelhető, ha a környező szakaszokban lerakódások kerülnek mozgásba. A munkatársaim igyekeznek ezt megelőzni: a hiba beazonosítása után azonnal kizárjuk az érintett vezetékszakaszt, a javítást követően pedig kötelező öblítési, fertőtlenítési és helyreállítási munkákat végzünk. Így a javítás befejeztével garantáltan megfelelő minőségű víz kerül vissza a rendszerbe, amely megfelel a fogyasztói elvárásoknak.

– A fejlesztések kapcsán tervezik ezeknek a vezetékszakaszoknak a cseréjét is?

– Igen, nemcsak az elképzelések szintjén, hanem a hosszú távú gördülő fejlesztési tervekben is konkrétan szerepelnek ezek a vezetékcserék. Komoly, több évtizedre előrettekintő hálózatfelújításokat tervezünk, melyek célja az elosztóhálózat fiatalítása és biztonságosabbá tétele.

Fontos ugyanakkor, hogy ne minden vezetéket azonnal és válogatás nélkül cseréljünk, hanem kockázatalapú megközelítést alkalmazunk. Vannak olyan szakaszok, ahol a meghibásodási arány magasabb, és egy esetleges törés súlyosabb károkat okozhat – ezek élveznek prioritást. A kevésbé problémás vezetékek felújítása későbbre ütemezett, így a fejlesztések hatékonyan és célszerűen haladhatnak.

– Hogyan ellenőrizhető Százhalombat-

tán az ivóvíz minősége, és hol lehet ezt nyomon követni?

– A Fővárosi Vízművek szolgáltatási területén a vizmuvek.hu weboldalon keresztül érhető el a legfrissebb vízminőségi adatok. Az oldalon településenként lehet keresni, így Százhalombattára vonatkozó-

an is elérhető az aktuális mérési eredmények, az ellenőrzések gyakorisága, valamint az alkalmazott eljárásrendek.

A rendszeres frissítések révén bárki tájékozódhat arról, hogy milyen minőségű víz folyik a csapból – ez az átláthatóság a szolgáltatás biztonságát és megbízhatóságát is erősíti.

– Kijelenthető, hogy Százhalombattán biztonságos és kockázatmentes a csapvíz fogyasztása?

– Igen, bátran kijelenthető, hogy a százhalombattai csapvíz fogyasztása teljes mértékben biztonságos. A folyamatosan frissülő mérési eredmények is ezt támasztják alá, és ezek nyilvánosan elérhető a szolgáltató felületén.

A Fővárosi Vízművek úttörő szerepet játszott a vízbiztonsági rendszer kiépítésében is. Ez a rendszer kockázatalapú megközelítéssel működik: folyamatosan elemzi és nyomon követi azokat a pontokat, ahol a vízminőséget bármilyen tényező veszélyeztetheti. Az elmúlt több mint tíz év tapasztalata alapján elmondható, hogy ezek a kockázatok mára jól mérhetőek és hatékonyan kezelhetőek. A cél nemcsak a biztonság, hanem a kockázatok csökkentése is – ebben minden kollégánk elkötelezetten dolgozik nap mint nap, Százhalombattán is.

–JEL–

Hit, közösség, fejlődés

Az első tanév tapasztalatai az egyházi fenntartásban

Egy éve működik egyházi fenntartásban a százhalombattai Eötvös Loránd Református Két Tanítási Nyelvű Általános Iskola. Az új struktúra első tanévének tapasztalatairól, a közösség és a hitélet erősödéséről, a gazdasági változásokról, valamint a jövőbeli tervekről dr. Brauswetterné Papp Éva igazgatót kérdeztük.

Egy év tapasztalatai az új fenntartásban

– Hogyan értékelné az első tanévet az új, református egyházi fenntartás alatt? Milyen főbb változásokat hozott ez a mindennapi működésben?

– Az első tanévünk nagyon tartalmas, energiákban és áldásban gazdag volt. A fenntartó képviselőivel együttműködve sikerült olyan változtatásokat eszközölni, amelyek mára beépültek a mindennapjainkba. Gondolok itt a hétfő reggeli áhítatokra, a Csendesnapokra vagy éppen az ünnepeink újragondolására. A gyülekezet lelkes aszszonya igazi összekötő kapocsként segített, hogy napi szinten jelen legyen a fenntartó az iskola életében. Ez lehetővé tette, hogy a gyerekek és a kollégák közelebb kerüljenek a református értékrendhez, és egyfajta belső irányítót kapjanak a mindennapi döntéseikhez. Az iskola légkörét ma már a nyugalom, a biztonság és az egység jellemzi,

ami a diákok és a pedagógusok közösségében egyaránt érződik.

Emlékezetes pillanatok és sikerek

– Milyen emlékezetes pillanatokra vagy sikerekre gondol vissza legszívesebben ebből az évből?

– Az egyik legfelemelőbb pillanat mindenképpen az iskola átadásának, vagyis a református iskola születésének ünnepi alkalmá volt szeptemberben. Megható volt látni, hogy nemcsak a fenntartó és az iskola közössége, hanem a hozzánk kapcsolódó partnerek és támogatók is jelen voltak, mind egyházi, mind világi oldalról.

Nagyon különleges élményként maradt meg bennem a karácsonyi ünnepség hangulata, amikor több mint hetven volt és jelenlegi munkatársunkkal együtt ünne-

pelhettünk. Szintén nagy öröm, hogy idén közel száz óvodás jelentkezett hozzánk. A beiratkozások alkalmával megismerhettük a családokat, akik minket választottak, és ez megerősített abban, hogy jó úton járunk.

Szülői és diákreakciók

– A fenntartóváltás hírére hogyan reagáltak a diákok és a szülők? Volt olyan történet, ami különösen megmaradt Önben?

– Nagy öröm volt számomra, hogy sem a diákok, sem a szülők nem riadtak meg az újtól. Bízta bennünk annyira, hogy tudták: jót akarunk a gyerekeknek és az iskolának. Ezt a bizalmat nagyon nagyra értékelem. Ugyanilyen jóleső érzés volt megtapasztalni a fenntartó támogatását és bizalmát. Nyitottak voltak minden gondolatunkra, elfogadták kezdeményezéseinket, így együtt tudunk fejlődni, tanulni és építeni a közösséget a Jóisten támogatásával.

Hitoktatás és vallási élet

– Hogyan illeszkedik a rendszeres hitoktatás a mindennapi tanítási rendbe, és milyen visszajelzéseket kapnak erről a gyerekektől?

– Rendszeres, kötelező hitoktatás majd a 2025/2026-os tanévtől indul intézmé-

Iskolaátadó ünnepség

nyünkben: a leendő elsősök heti két alkalommal vesznek majd részt rajta. Az idei évben még a korábbi rendszer működött, vagyis a hittan vagy etika választhatósága, ennek ellenére többszörösére nőtt a hittan választó diákok száma. A hitoktatóink minden felekezet részéről igyekeznek játékosan, élményszerűen közelíteni a gyermekekhez, hiszen csak így lehet igazán elérni a gyermeki lelket.

A szabadidős és kulturális programok is a református értékrend köré szerveződnek: bevezettük a Harvest Party-t, évente négy Csendesnapot tartunk, karácsonykor pedig diákjainkkal, szülőkkel és kollégákkal együtt közös énekléssel ajándékoztuk meg a várost a főtéren. Ezeknek a programoknak nemcsak hitéleti, hanem közösségépítő szerepük is óriási.

Gazdasági változások és működés

– Az új fenntartói struktúra milyen változásokat hozott a finanszírozásban és a mindennapi működésben?

– Az önálló gazdálkodás megkövetelte egy gazdasági iroda létrehozását. A nyár folyamán a gazdasági vezetőnkkel és a Magyar Államkincstár koordinátorával többször egyeztettünk, és így szeptember közepére felállt az iskola gazdasági értelemben is. Átvettük a tankerület gazdasági teendőit, sor került szerződések újrakötésére, számlanyitásra és számtalan más feladatra.

Óriási segítséget jelentett Százhalombatta Város Önkormányzata és a Református Oktatási Szolgálat, akik támogattak bennünket a kezdeti finansziális nehézségek áthidalásában. Ennek köszönhetően zökkenőmentesen tudtuk kezdeni a tanévet.

Pedagógusok, bérezés és elvárások

– A pedagógusok munkakörülményei és bérezése mennyiben tér el az állami fenntartású iskolákétól?

– A pedagógusok bérezése továbbra is a bértábla szerint történik, de kiegészítésként félévkor és év végén jutalmat tudunk adni minden alkalmazott számára. A nevelést-oktatást segítő kollégáknál pedig bérfejlesztést hajtottunk végre, hiszen nélkülük nem működhetne ilyen hatékonyan az iskola.

– Van bármilyen világnézeti elvárás a tantestület tagjaival szemben, vagy inkább a szakmai rátermettség számít?

– Elsősorban a szakmaiság a döntő szempont, de az újonnan belépő kollégák esetében már figyelembe vesszük a hitbéli elköteleződést is. A változási folyamat lehetőséget ad arra, hogy mindenki megélhesse a hitét, felekezeti hovatartozástól

fejlődéshez és a tanuláshoz egyaránt. Az értékrend megléte és követése tükröződik a pedagógusok munkájában és a közösségi kapcsolatokban. Ez adja az iskola tartását, öntudatát és minőségi eredményeit.

„Csendes nap” a Régészeti Parkban

függetlenül. A jövőben a hagyományos programok – csendesnapok, áhítatok, reggeli igeolvasás – mellett a kollégáknak is lesz lehetőségük heti elcsendesedésre.

Együttműködés a gyülekezettel

– Milyen volt a kapcsolat az elmúlt tanévben a Református Egyházzal és a helyi gyülekezettel? Vannak-e közös programjaik?

– A fenntartó gyülekezettel most alakul ki igazán a kapcsolat. Közös programokat is szervezünk, például a templomavatási évforduló vagy az iskolaátadó ünnepség keretében. Az idei négy Csendesnap is a kollégák és a hitoktatók együttműködésében valósult meg. Rendezvényeinkre mindig hívtuk a gyülekezet képviselőit, akik aktívan jelen is voltak.

Az egyházi iskola előnyei és jövője

– Miben látja az egyházi fenntartású iskola előnyeit a tanulók jövője és továbbtanulása szempontjából?

– Az egyházi fenntartás erős háttérrel és stabil alapokat biztosít a személyiség-

Emellett fontos előny az intézményi autonómia: a döntések széles alapokon nyugszanak, az alulról érkező igényeket szolgálják. Ennek köszönhetően ebben a tanévben is közel száz óvodás jelentkezett hozzánk.

Új tanév, új tervek

– Milyen tervekkel és célokkal várják a következő tanévet?

– Kollégáim sok új ötlettel készülnek: tanulást támogató coaching, természettudományos kísérleti szakkör, logikát fejlesztő sakk- és társasjáték, interaktív megemlékezések, valamint az „Olvass napi 10 percet” program bevezetése.

Nyolc tanteremben digitális panelekkel dolgozhatnak majd a gyerekek, a földszinti tantermeket kertkapcsolatossá alakítottuk, új játszóterek és kültéri padok kerülnek kihelyezésre, az elsősök pedig megújult bútorokkal kezdenek a tanévet. Hosszabb távon az iskola bővítését is tervezzük, hogy megfeleljünk a növekvő igényeknek.

– „Minden lehetséges annak, aki hisz” – idézem Márk evangéliumát, mert mi is úgy látjuk: terveink, ötleteink és kezdeményezéseink meg fognak valósulni – zárta gondolatait dr. Brauswetterné Papp Éva igazgató.

Önkormányzati támogatással, szülői segítséggel

Cserkész tábor a Mecsekben

– interjú Hopka János csapatvezetővel

Harmincnégy év hagyománya folytatódott idén nyáron is: a százhalombattai 1026. sz. Szent László király cserkészcsapat ismét útra kelt, hogy két hétre beköltözzön az erdő mélyére. A nomád körülmények, a közös szolgálatok és a napi tábortűzek nemcsak élményt, de maradandó értékeket is adnak a gyerekeknek. A tábor ezúttal nemcsak battai cserkészeknek szólt – több mint háromszázan érkeztek Budafokról, Martonvásárról és a XI. kerületből is. Hopka János csapatvezető szerint a cserkészlet célja az önállóságra nevelés, mindezt egy szeretetteljes és biztonságos közösségben. A helyszín idén a Mecsek délnyugati része volt.

– **Mióta tart a százhalombattai cserkész tábor hagyománya, és idén miért épp a Mecsek délnyugati részét választották helyszínül?**

– 1991 óta van cserkészcsapat Battán, azóta minden évben tartunk nyári nomád tábort. Ez a cserkészlet legnagyobb eseménye, mondhatjuk úgy is, hogy ezzel koronázzuk meg az évet. Sok előkészületet

(Martonvásár). A helyszín az összes csapat igényének és a létszámnak megfelelő kellett legyen, és Bűrösön találtuk meg az ideális helyszínt.

– **Milyen programok várják a gyerekeket a kéthetes tábor alatt? Van-e idén valamilyen kiemelt tematika?**

– Korosztályok szerint tartunk programokat, a kicsiknek többnyire mozgós já-

a tábort, és hány battai gyerek vett részt idén?

– A tábor pénzügyi több lábon áll. A legnagyobb külsős bevételi forrás az önkormányzat által adott támogatás, ezen kívül az adó 1%-ból befolyó összeg amit fel tudunk használni. A táborozók mind fizetnek tábordíjat, illetve van, aki ad ezen felül is támogatást a szülők közül. Ezekből gazdálkodunk és próbáljuk megoldani, hogy a táborhoz szükséges eszközök, ételek, utazás és járművek biztosítva legyenek. Külön figyelünk rá és képzünk tartalékot arra is, hogy a mai árak ellenére a tábor díja megfizethető legyen a szociálisan rászoruló családok számára is. Az idei táborban 60 százhalombattai cserkész vett részt.

– **Hogyan zajlik az élet a táborban? Milyen feladatokat végeznek a gyerekek a mindennapok során?**

– A tábor napirend szerint zajlik, amelyet előre összeállítanak. A nap reggel 7-kor ébresztővel indul, majd reggeli torna, zászlósertartás, reggeli és fogmosás következik. A zászlósertartáskor ismertetik a napi programot és a szolgálatosokat. Délelőtt és délután külön programok vannak, közben ebéd és csendespihenő, este pedig őrsi idő, fürdés és tábortűzi előkészületek zajlanak. A nap tábortűzzel és esti zászlósertartással zárul, utána meseolvasás és vezetői megbeszélés következik. Minden táborozó részt vesz a napi szolgálatokban, például tisztasági, konyhai vagy tűzifa szolgálatban. Az imaszolgálat külön feladat, az adott gyerek gondoskodik a napi imáról. Éjszaka őrsg figyel a táborra, és ha baj van, értesítik a napostisztet vagy a táborparancsnokot.

– **Milyen szerepet kap a közösségépítés és az önállóság fejlesztése ebben a környezetben?**

– A cserkészlet célja, hogy az életre nevelje a gyerekeket, ennek része az önállóságra való ösztönzés is. A kisebbek fokozatosan tanulnak bele a feladatokba, a nagyobbak pedig idővel már táborokat is szerveznek. Mindez csak egy

igényel és nagyon tartalmas is ez a két hét minden évben, így érthető hogy mindenki ezt várja a legjobban az év során. Sok helyet néztünk meg idén közösen, viszont most nehezebb volt a választás, mivel körzeti tábort tartottunk, tehát a cserkészkerületben lévő csapatokkal együtt táboroztunk, így több mint 300-an voltunk (Budafok, Budapest XI. kerület és

tétek vannak, mint a méta, számháború, kincskeresés, kirándulás. A nagyobbaknak vannak ismerkedős, önismereti vagy ismeretterjesztős játékok, mint a nagy tábori Honfoglaló. Tematika nem volt, viszont minden tábornak van keretmeséje, idén Artúr király és a lovagok volt a téma.

– **Milyen forrásból valósítottátok meg**

biztonságos, szerető közösségben valósulhat meg, ahol kicsik és nagyok őszintén fordulnak egymás felé. A tábor idején ez a családi légkör még inkább meg-

az állapotot a cserkészek, hogy nem kell figyelniük az értesítéseket, hanem egymásra és a programokra tudnak figyelni teljesen.

erősödik, és tudatosan is figyelnek arra, hogy mindenki ezt megtapasztalja. Külön öröm, hogy a más csapatokkal való kapcsolat is az első pillanattól testvéries volt.

– Mennyire nehéz ma fiatalokat hosszabb időre kiszakítani a digitális világból, és hogyan fogadják a nomád körülményeket?

– Imádják. A táboraink során eddig mindig probléma nélkül sikerült ezt megugrani. 1-2 vezetőnél van telefon,

A nomád körülmények már fogósabb kérdés. Érthető, hogy az elején furcsa még a gyerekeknek, hogy nem fürdőkád és pihe-puha matracos ágyikó várja őket az erdőben, de az első két nap után mindenki megszokja és nem is gondol az otthoni körülményekre.

– Milyen biztonsági és egészségügyi előkészületeket igényel egy ilyen önellátó tábor?

– A cserkésztáborok számos jogszabályi előírásnak kell megfeleljenek, ebben a Magyar Cserkészszövetség nyújt segítséget. Tűzgyújtási tilalom esetén csak zárt tűztérben lehet tüzet rakni, így a főzés gázipalackkal történik, a tábortüzet pedig lámpákkal helyettesítik. A népegészségügyi előírások szerint képzett személynek kell elsősegélyt biztosítani, és a szülőknek nyilatkozniuk kell a gyermek egészségi állapotáról. Baleset esetén van, amit helyben ellátnak, máskor orvosi segítséget kérnek. Elvárás a feltöltött elsősegélycsomag, a vegyszerek megfelelő tárolása, valamint az építmények – konyha, fürdő, latrina – elhelyezésének szabályos távolsága.

Idéntől még részletesebb szülői tájékoztató szükséges, amely tartalmazza a programokat, elérhetőségeket és az étkezési tervet – ezt eddig is gyakorolták, így nem ért meglepetésként. A táborhelyhez erdészeti engedély kell, védett területen természetvédelmi vagy nemzeti parkos jóváhagyás is szükséges,

korlátozásokkal az erdőhasználatra. Az új gyermekvédelmi törvény értelmében a 18 év felettiektől erkölcsi bizonyítványt kell kérni, amelyeket a táborparancsnok listáz, és ezt a fogyasztóvédelem ellenőrizheti.

– Mit visznek haza magukkal a gyerekek a két hét végén – élményeket, készségeket, barátságokat?

– Elkerülhetetlen, hogy egy kis erdő is hazavigyenek a gyerekek magukkal, úgyhogy a falevél és föld, néhány koszos ruha biztosan benne van a listában. Komolyra fordítva a szót a legfontosabb amit hazavisznek, az az élmény, hiszen 2 hétig a gyerekek vannak a fókuszban, mindenki azon dolgozik, hogy az élménypedagógia a legnagyobb mértékben megvalósuljon és minél többet szórakozzanak és fejlődjenek a gyerekek.

Maga a tény, hogy az erdőben magunk vagyunk csak lent, már egy különleges élmény, még a nagyobbak számára is, hiszen manapság kevés olyan időszak van az ember életében, hogy telefon nélkül létezzenek és a nap sugaraira vagy madárcsicsergésre keljenek. A tábor során, különösen az ide táborban, több lehetősége van a cserkészeknek, hogy megismerjék egymást, idén pedig a többi csapat tagjait is.

A gyerekek és ugyanúgy a vezetők is rengeteg tapasztalattal térnek haza, hiszen magunknak kell megoldani mindent, és ezt azzal tudjuk elérni, ha a legkisebbek kezébe is felelősséget adunk.

-JEL-

hogy tudjanak egyeztetni a bolttal, vagy egymással ha éppen valaki a táborban, valaki pedig a városban van. Úgyhogy azt tudom mondani, ez nem szokott nálunk nehézséget okozni és élvezik is ezt

SZÁZHALOM

Óvárosi Községi, Közéleti Folyóirat

Megjelenik havonta

Felelős kiadó:

Jován László, a Hírhalom Egyesület elnöke

Szerkeszti a szerkesztőbizottság.

Postacím: 2440 Százhalombatta, Csenderics út 4. Tel.: 06-30-966-8079

www.szazhalom.hu

ISSN szám: 2559-9860

Nyomdai munkák:

Hírhalom Egyesület, Százhalombatta

Támogatók:

Százhalombatta Város

Önkormányzata

Nemzeti
Együttműködési
Alap

MINISZTERELNÖKSÉG

BETHLEN GÁBOR
Alapítvány

Tallózó – írások, amelyek mellett érdemes megállni

A Tudatos Öregedés

A mesterséges intelligencia és a Maslow piramis

Milánkovics Kinga írása

Ti gondoltátok volna a 70-es, 80-as, 90-es években, hogy 2025-ben(!) a Szabad Európán fogja az ember hallgatni, hogy az aktuális pártállam hogyan cenzúrázza, és lehetetleníti el a művészetet...? Én egy garast sem tettem volna rá... Pillanatok alatt elszalad egy fél évszázad, és az ember csak kapkodja a fejét, mert nem érti hogy lehet, hogy bizonyos helyzetekben visszamenünk az időben...

Mindeközben a mesterséges intelligencia (AI vagy MI) segítségével egyre nagyobb mértékben alapozunk. AI válogatja a zenét a random Spotify Radio-n, miután megadom neki a stílust, hogy zenét szolgáltatson amíg a sövényt vágom a permás kertemben. Ennek a cikknek az illusztrációját is AI készítette, és őt kérem, hogy javítsa az angolt a tanulmányban amit máshova írok. Megteszi, és jól csinálja... Nem kell már lektor, sem grafikus...

Utazáskor őt kérem, hogy ugyan mondja már meg, van-e dugó arra, amerre mennék. Bámulatos, bámulatosan hasznos!

Egy barátom mesélte, hogy családi konfliktus kezelése kapcsán is megkérdezte a ChatGPT-t a véleményéről, és jókat mondott...

Amúgy nincsenek illúzióim. Pontosan lehet

tudni már mostanra, hogy rossz szándékú emberek milyen borzalmas károkozásokra gyúrnak az AI használatával. 10-20 év, és a világ, amilyenek ma ismerjük, teljesen más lesz, részben pont az AI miatt.

Mindezek fényében amiről most írni szeretnék, az egy kis gondolkodás arról, hogy Tudatos Öregedőként milyen következtetésekre jutok mindezek kapcsán. Egyáltalán nem gondolom, hogy feltétlenül igazam van. De azt gondolom, hogy nem haszontalan ezekről egyénileg, és közösségeinkben is gondolkozni, tanulságokat levonni, és azok szerint alakítani az életünk fonalát. Különösen igaz ez szerintem a mostani középkorúakra, akik 20-30 év múlva egy nagyon más világban lesznek öregek, ha megérik, és lesznek erősen ráutalva a környezetükre.

És előljáróban még annyit, hogy pl. az angliai viszonyokat és az idős ügyfeleimet látva már most gondban vannak, ha nem tudnak lépést tartani az informatikai alapú változásokkal. Bár Magyarországon, most az Ügyfélkapu+ átállás is komoly kiszorulást, marginalizálódást okoz az idős generációk számára. Egy kedves (és nem is annyira idős) tanárom nemrég halt meg, átütéses rák, az eü rendszer magára hagyta, és ügyfélkapu híján a rokonai a leleteihez sem fértek hozzá.

Ahogy megy az idő előre, és a kormányzatok egyre inkább hagyják magukra a polgárokat, és ezzel párhuzamosan egyre inkább IT alapú a társadalom működtetésének rendszere, el lehet merengeni kicsit, hogy mi lesz 20-30 év múlva. Illetve, hogy mit kell/érdemes még most átgondolnunk, megtanulnunk, meglépnünk azért, hogy ahogy öregsünk, gyengülünk, lassulunk, minél inkább mégis meg tudjuk tartani autonómiánkat, önállóságunkat. Nem egyszerű a feladat...

Néhány állítás tehát, amit magam számára mondtam ki, és amelyek alapján igyekszem az életem útját járni, kitaposni magam előtt, itt az erősen változó társadalmi tájban.

Átalakul a centrumok, a perifériák, és a

félperifériák lakossága és élehetősége

Ez már most is történik, és pl. a lakhatási válság és a generációs különbségek narratívái között tematizálódik. Magyarán, a centrumokból, a hétköznapi (vagy kevesebb) jövedelmekkel rendelkezők kiszorulnak. Rossz lakhatási lehetőségek, drágán (egyre drágábban) elérhetőek, és az élelem és a szolgáltatások is drágák. Az öregedők, a kisgyerekesek, a fiatalok egy része számára újra növekedni kezd a vidék értéke, a csendesebb, olcsóbb, emberarcúbb, egészségesebb életmód. És itt nem a tanyákra gondolok, hanem inkább közepes méretű városokra és térségekre, ahol még él anynyi ember, ami eltart és fenntart megfelelő mennyiségű és minőségű szolgáltatást, orvosi ellátást, "láthatatlan struktúrát".

Ny-Európából már most százezerszámmra költöznek nyugdíjasok a perifériákra, Andalusziába, Szicíliába, Nógrádba, Zalába, és hasonló "világvégek"re.

Ennek a témának amúgy terjedelmes irodalma van, de én most csak említés szinten hozom, több helyen írtunk már erről mi is.

A közösségi lakhatás témája egyre fontosabbá válik, a most még pionír közösségeket gombamód követik majd hasonlóak. Akár városokban, akár falvakban, újraértékelődnek és újraformálódnak a közösségek, nem úgy mint régen, hanem immár a mai korok igényei és realitásai szerint.

A szellemi munkák nagy része elérte a telenedik, és kiváltja az AI

Ez is már most is történik. Engem amúgy teljesen mehökkent, hogy tényleg az elmúlt 2-3 év alatt mennyi olyan AI megoldás született, ami a saját munkámban is kivált szinte minden olyan külső szolgáltatót (grafikust, fordítót, lektort, informatikai szakembert, stb.) ami korábban komoly pénzeket igényelt egy-egy projektben.

Nyilván sokféle szellemi munkára egyre nagyobb az igény (ld Telex cikk), de az öregedő emberek szempontjából, akár a saját jövőbeli pénzkereső munkáink, akár az általunk igénybe vett szellemi szolgáltatók tekintetében egészen mások lesz-

nek a lehetőségeink és az igényeink is. Mondok egy triviális példát, ez pedig a közéleti és média tér követése. Mostanra már olyan jó és értékes online média felületek vannak, és olyan mennyiségű rendes tartalmat állítanak elő a közéleti dolgok követésére, hogy tökéletesen jól lefedik pl. a saját média-fogyasztási igényeimet. A YouTube AI algoritmusai pedig szépen megtanulta, hogy mik érdekelnek, és adja nekem azokat a tartalmakat, amiket szívesen fogyasztok, meg ajánl újakat is.

Félreértés ne essék, én elég tudatos fogyasztó vagyok ilyen szempontból, egyáltalán nem az van, hogy csak az AI-ra hagyatkoznék! De az a fajta együttműködés ami köztem és az AI között kialakult, számomra nagyon megfelelő. Megtanulta, hogy mi érdekel, és a javaslatai rendre elég jók és számosak, hogy tudjak miből könnyen választani. Van lehetőség nem látni reklámot, és a tájékozódásra szánt időben kizárólag minőségi online tartalmat tudok nézni/hallgatni/olvasni. A régi fajta média termékek közül (pl. TV híradó, nyomtatott sajtó) zéró mennyiséget fogyasztok.

Projekt tervezésre, közös ötletelésre, videó készítésre, projekt menedzselésre mind-mind remek megoldások állnak rendelkezésre, vagy ingyen, vagy viszonylag kevés pénzért, digitális és AI vonalon.

A látható, megfogható eredményű fizikai munka felértékelődik

Öregszik a társadalom, ez egy. Egyre több segítségre szorul a háztartások fenntartása, legyen az a kert gondozás, a vízvezeték, a fűtés, ilyesmi. És az utóbbi évtizedekben a kétkézi tudásnak nem nagyon volt értéke. A szellemi munka messze túl volt értékelve és fizetve, abban az értelemben, hogy a középosztály keresett annyit, hogy meg tudja venni a szolgáltatásokat. Ez, egyébként az utóbbi 10-15 évben már szerintem fordul, hiszen a kétkézi szolgáltatók kincset érnek immár, és egyre drágább is a munkadíj, ami egyébként teljesen indokolt, de ezt most nem nyitom ki.

50+-os barátom, multis felsővezető kezdet villanyszerelővé átképződni. A feszültséget inkább a kapcsolótáblán keresi, és nem a menedzsment meetingen... Jogászok, pénzügyesek, szellemi dolgozók képzik át magukat péknek, méhésznek, asztalosnak, médiában is több ilyen lehet hallani, de ismerőseim között is látható ez a trend. Annó, még 2010 környékén, nekem is volt egy ilyen motiváció, mikor elkezdtem idősgondozást tanulni. Szerettem volna valami "kézzelfoghatóbb" tudást, mint a pusztán szellemi munkát.

Tehát a trend szerintem az, hogy az AI egyrészt nagyon sok szellemi munkát kívált majd, viszont sok kétkézi munkahely válik vonzóvá az emberek számára. Egyféle nézőpontból nézve az AI, a változó társadalmi igények, és struktúrák átformálják a Maslow piramis egyes szintjeinek értékét és azt, hogy az emberek a pénzkereső és hobbi-jellegű tevékenységeiket hol, melyik szinten találják meg.

A korábban elképesztően magára (túl)értékelt szellemi munka, és a rettentően leértékelt kétkézi munka (szerelés, gondokodás, építés, testtel kapcsolatos szolgáltatások, szállítás, #kulcsdolgozók) közötti különbség, a népszerűség tekintetében kiegyenlítődik. Mégegyszer hangsúlyozom, hogy ezek nem makró szinten igazak így, ebben a formában, hanem az egyén szintjén, a tudatosan öregedő átlagos középkorúak, és közösségeik szintjén, és szempontjából.

Mit jelent mindez a jövőre vonatkozó jelenkori döntések szempontjából?

Tudatosan érdemes újragondolni a lakhelyünket, hol, milyen épületben, milyen közösségben akarjuk elképzelni magunkat 20-30 év múlva, immár egészen idősén.

Érdemes az életünk működtetéséhez szükséges láthatatlan struktúrákat számba venni, és elmélkedni arról, hogy mindezeket milyen módon kívánjuk biztosítani a magunk számára idős korunkban. Ilyenek pl.

- a) milyen boltok vannak/lesznek a környéken, gyalog távolságra, és milyen árfekvéssel,
- b) milyen egészségügyi szolgáltatásokra van szükségem, és az mennyire elérhető,
- c) a lakóhelyem állagának fenntartása, javítása mennyire és mennyiért megoldható a környékemen,
- d) mi a humán-infrastuktúra a környezetemben, van-e olyan közösség, akikre számíthatok, és akik számíthatnak rám,
- e) mi az ami IT és AI alapon kiváltható (pl. ápoló robot, okoslakás),
- f) melyek azok a tevékenységek, amik mindezek fényében számomra pénzkereseti lehetőséget kínálhatnak a következő évtizedekben.

Vagy másképp: hol és miért ott akarok lakni, ott milyen módon kívánom berendezni az életem, illetve miből és hogyan kívánom a bevételeimet megteremteni?

És mégegyszer: az iszonyúan változó világban az, hogy most, még aktív életemben az élőhelyem/életvitalem megfelelő, az egy dolog. Kell-e, szükséges-e markánsan átalakítani mindezt azért, hogy majd öreg koromban, az akkori lehetőségek és igények fényében ne válljak annyira kiszolgáltatot-

tá, mint amivé válhatok, ha nem tervezek és eszközölök változtatásokat még most, aktív koromban.

Ugye, ez egy nagyon szerteágazó és összetett kérdéskör. Ebben a cikkben nagyon sok szempontot hoztam be, és mindet csak felvillanás szinten. Nem volt célom, hogy egy teljes és koherens logikájú állítást tegyek, inkább az, hogy felvillantsam, hogy mennyire sok és látszólag egymástól független szempont jöhet szóba, mikor a saját jövőbeli életünk kereteiről gondolkozunk (már ha megérjük, már ha addig valamelyik elmeroggyant nem dob le atomot, vagy nem csap el a hajókötél).

Ami viszont tuti: az AI gyökeresen átforgalmazza világunkat és a Maslow piramis szintjein lévő pramatikus megoldásainkat is. Ha valamiben biztos vagyok az az, hogy középkorú emberekként ezzel a problémakörrel nem foglalkozni, az potenciálisan súlyos taktikai fegyelmezetlenség... ■

Milánkovics Kingának hívnak, 1970-ben születtem. Az utóbbi évek a változás jegyében zajlottak, kívül és belül egyaránt. 2014 nyarán külföldre költöztünk a családdal, jelenleg három országban vagyok szakmailag aktív: Máltán, az Egyesült Királyságban, és Magyarországon. Ú.n. társadalmi vállalkozó vagyok (bár ez nem identitásom, viszont nagyjából ez írja le legjobban amikkel foglalkozom). 14 éven át tanítottam a gödöllői SZIE-n. Voltam települési önkormányzatok tanácsadója környezetvédelmi projekteken, vagyok mai napig civil aktivista, fenntarthatósági témákban. Az évek során számolatlan képzést, tréninget, közösséget, projektet szerveztem, intéztem, tartottam, hozzájárultam. Női köröket, közösségeket, civil szervezeteket hoztunk létre, más nőkkel együttműködve. Néhány éve kitanultam az idősgondozást, jelenleg is dolgozom Angliában ápolóként. Közben kutatok és környezeti, fenntarthatósági projekteken (permakultúra elsősorban) veszek részt, Máltán és Magyarországon.

A természetes egészség a fókuszban

Beszélgetés a százhalombattai YiYa Kft. tulajdonosával

Magyarországon az étrend-kiegészítők népszerűsége az elmúlt években robbanásszerűen nőtt, ám az orvosi szakma még mindig fenntartásokkal kezeli ezeket a termékeket. A százhalombattai YiYa Kft. tulajdonosával, Beleznai Szabolccsal készült interjúból azonban kiderül, hogy a cég alapítója tudományos háttere, személyes motivációi és piaci tapasztalatai révén mélyebb rálátást nyújt az étrend-kiegészítők valódi szerepére és jövőjére. Szabolcs úgy látja, a természetes hatóanyagok és a prevenció világszerte egyre fontosabbá válnak, miközben a vásárlói bizalom és a minőség a cég működésének alapját képezik. Beszámol arról is, miként épül fel a százhalombattai gyártóüzem, és milyen kihívásokkal, valamint lehetőségekkel találkozhatnak a piacon.

– Az elmúlt években Magyarország az étrend-kiegészítők fogyasztásában Európa élvonalába került. Ön szerint minek köszönhető ez a felfutás?

– Én úgy látom, hogy az emberek egy jelentős része már nem bíz a gyógyszerekben és összeségében nem elégedettek az egészségügyi rendszer működésével kapcsolatban. Megelőzéssel, prevencióval Magyarországon lényegében alig foglalkozunk, hiányzik a világos és szakszerű útmutatás, a szakemberek ajánlásai pedig legtöbbször kimerülnek a "táplálkozzunk egészségesen, ne do-

hányozzunk, és ne fogyasszunk alkoholt" sablonos tanácsokban. Az emberek jelentős életminőségromlást szenvednek el az egészségük folyamatos hanyatlása miatt. Kiszolgáltatottnak érzik magukat, és valódi megoldásokat keresnek a megelőzésre és a problémáik kezelésére, mielőtt még azok súlyos betegségekkel alakulnak át.

Mi is érzékeljük ezt a folyamatosan növekvő igényt, és ezért szeretnénk működő, praktikus megoldásokat adni a vásárlóinknak, amellyel az egészség karbantartható és javítható.

Kezdetben...

A 2000-es évek elején végeztem a Budapesti Műszaki Egyetemen, és akkor leginkább a tudományos kutatások foglalkoztattak. Környezetbarát, higanymentes fényforrásokat fejlesztettem, több mérnöki szabadalmat is bejegyeztem, és tudományos cikkeket írtam. Bár ezek műszakilag újszerűek voltak, a LED-lámpák gyors térnyerése miatt nem terjedtek el. Már akkor is fontosnak tartottam, hogy egy termék praktikus és hasznos legyen, ami később a vitaminkészítmények fejlesztésénél is vezéreltem.

Ekkoriban családom egészségügyi problémákkal küzdött, ezért fizikusként olyan megoldásokat kerestem, melyek természetes hatóanyagokra épülnek. Mélyebben tanulmányoztam a gyógynövényeket és modern hatóanyagokat, hogy megtaláljam az egészségmegőrzésben, betegségek megelőzésében hatékony szereplőket. Kiderült, hogy ezek az anyagok léteznek, de Magyarországon hiányzott a minőségi, hozzáférhető forma.

Elhatároztam, hogy saját termékeket fejlesztek. Kapcsolatba léptem indiai és malajziai alapanyaggyártókkal, és beszerzésekkel többféle komponenshez jutottam, mint a kurkuma kivonat vagy a vöröspálmaolaj. Egy hazai bértyárával együttműködve elkészültek az első termékeim, és létrehoztam hozzá egy webáruházat. Kezdetben a feleségemmel csomagoltuk a rendeléseket, majd egyre több vásárló érkezett, és egyre több termékkel bővítettük a palettát.

A növekvő kereslet miatt 2018-ban saját gyártóüzemet alapítottam Százhalombattán. Itt ismerkedtem meg Farkas Zsuzsannával, akivel közös célunk a természetes megoldások népszerűsítése. Ő és családja mély tudással rendelkeznek a Kárpát-medence gyógynövény-hagyományaiból, és így együtt igyekszünk minőségi, természetes egészségmegőrző termékeket kínálni.

– Sokan az étrend-kiegészítőt a gyógyszerek alternatívájaként, mások az egészséges életmód kiegészítéseként használják. Ön hol látja ezeknek a készítményeknek a valós helyét az egészségmegőrzés rendszerében?

– Mindenképpen az egészséges életmód részeként látom az étrend-kiegészítők szerepét. Prevencióban betöltött szerepük óriási potenciállal bír. Emellett ugyanolyan fontos a táplálkozás, a mozgás, az alvás és a stresszmentes életvitel.

Gyógyításra hivatalosan nem alkalmazhatóak Európában, és akut esetekben a hatékonyságuk nem összevethető a gyógyszerekével, ezért nem helyes a gyógyszerekkel történő összevetésük.

– A kilencvenes években számos nyugati trend gyűrűzött be hazánkba, az ezoterikus irodalomtól az alternatív gyógyászatig. Az étrend-kiegészítők iránti kereslet mennyiben tekinthető múltó divatnak, és milyen távlatban lehet ezzel a piaccal tervezni?

– A felnövekvő fiatal generáció nagyon egészségtudatos és dominánsan a természetes hatóanyagok híve és kerülik a szintetikus, mesterséges anyagokat. Az elkövetkező 20-30 évben én jelentős igényre számítok a természetes hatóanyagok iránt, mivel az egészség megőrzése, az élethosszig tartó magas életminőség központi témává fog válni. Várhatóan történik majd egy radikális változás a szintetikus gyógyszerek világában is, megjelennek majd a prevenció gyógyszerei is, hogy ezeket az igényeket kielégítsék.

– A piacon nagy a kínálat, és sok a kevésbé megbízható szereplő is. Mennyire

tartják egymással a kapcsolatot azok a cégek, amelyek szakmai alapon, hosszú távra terveznek? Van-e ezen a területen együttműködés, vagy inkább versenyhelyezet jellemző?

– A hasonló gondolkodású, fiatalabb cégek között számos és tartalmas együtt-

bizalom megteremtése fontosabb, mint a gyors üzleti siker. Ez az oka annak is, hogy több mint egy évtizedes működés után sem nyitottak saját boltot?

– Mivel akadémiai közegben dolgoztam, hamar szembesültem azzal, hogy szakmai körökben nincs bizalom a ter-

működés van. Én is igyekszem mindenben segíteni – technológiával, szakmai tanácsokkal, bérnyújtással - a saját versenytársaimat, hogy közösen fejlődjünk és ne a rivalizálásról szóljon az tevékenységünk. Ez modell egyébként nem megszokott idehaza az idősebb cégek esetében, de mi fiatalok ebben hiszünk, hogy ez előnyös mindenkinek.

– Cégük ars poeticája szerint a vásárlói

mésztes hatóanyagokban. Előszörban a gyógyszereknek van presztízse. Ezt mindnyáján tapasztaljuk, ha elmegyünk az orvoshoz. A gyógynövényeket Európában lefokozták közönséges élelmiszerré, és tömegesen, kereskedelmi termékeként, legtöbbször étrend-kiegészítő formájában találkozhatunk velük. A kereskedelem szabályait alkalmazzák rájuk, tehát a reklám, marketing, profit és az eladá-

si számok a legfontosabb szempontok. Engem ez a megközelítés elszomorít, és igyekszem távol tartani magunkat attól, hogy bennünket kereskedőknek tartsanak. Mi gyártók és fejlesztők vagyunk, igyekszünk a legjobbat megcsinálni és elérhetővé tenni, de nem a kereskedelmi szempontok motiválnak bennünket. Ezért reklámozni sem fogjuk őket, és saját boltot sem fogunk nyitni a jövőben.

– **Termékinálatukban számos célzott, speciális készítmény is található. Milyen elvek mentén döntenek arról, hogy milyen hatóanyagokra vagy problématerületekre fejlesztenek új terméket?**

Alapvetően a felmerülő problémákra szeretnénk megoldásokat fejleszteni, ezért szorosan követjük a vásárlói igényeket. Mi is látjuk, hogy a melyek a magyar társadalom legégetőbb egészségügyi problémái – úgy, mint az anyagcserezavarok, a hormonháztartás, immunrendszer, emésztés, idegrendszer működési zavarai. Ezekre a témakörökre több termékkel is fókuszálunk, és összetett termék kombinációkat javasolunk.

– **Az orvosi közösség egy része továbbra is fenntartásokkal viszonyul az étrend-kiegészítőkhöz. Tapasztalnak elmozdulást a szakmai párbeszédben az orvosok és gyógyszerészek irányából?**

egészség megőrzése nem az orvos feladata, hanem a mi saját felelősségünk. Nekünk kell a szervezetünk gyengeségeire a legjobb megoldásokat – legyen az sport, táplálkozás, vitaminok vagy éppen lelki, szellemi elmélyülés – beépíteni a napi rutinunkba, és alkalmazni hatékonyan a mindennapokban.

– **Milyen trendeket látnak a hazai és nemzetközi piacon? Merre tart az étrend-kiegészítők világa, inkább a specializált, célzott készítmények dominálnak majd, vagy visszatérhetünk az alapvitaminok korszakához?**

– Az étrend-kiegészítők valószínűleg egyre modernebbek lesznek, az alap vitaminok, gyógynövények háttérbe fognak szorulni és megjelennek a modern, szintetikus, gyógyszerhatóanyagra hasonlító étrend-kiegészítők, ami nem feltétlenül jó irány. Továbbá jelentős fejlődés várható az élő organizmusok (baktériumok, gombák) által előállított, fermentált és probiotikus összetevők területén.

– **A százhalombattai üzemük elnevezésében szerepel a „kapszulázó üzem” kifejezés. Milyen forrásból szerzik be az alapanyagokat, és pontosan hol zajlik a gyártás?**

– Készítményeink előállításához korszerű gyártóüzemmel rendelkezünk a

beszerzésétől kezdve, a gyártáson és minőségellenőrzésen keresztül, egészen a fogyasztóknak történő dobozba csomagolásig saját kézben tartjuk.

A világ minden tájáról vásárolunk gyógynövény alapanyagokat. A gyógy-

növények korszerű, legtöbbször vegyszeres kezeléstől mentes gazdálkodásokból származnak, ahol a növényekből kíméletes technológiával gyógynövény kivonatokat (növényi koncentrátumokat) állítanak elő. Ezek a növényi kivonatok napjaink legmagasabb minőségű és hatékonyságú élelmiszer-alapanyagainak számítanak.

Kizárólag bevizsgált alapanyagokkal dolgozunk, laborvizsgálatokkal ellenőrizzük az alapanyagok tisztaságát és minőségét.

– **Százhalombattai székhelyű cégeként mennyire tudnak helyben jelen lenni? Hány battai munkatársat foglalkoztatnak, és a városban hol érhetők el termékeik a lakosság számára?**

– Igyekszünk bekerülni a battai lakosok tudatába, szerencsére egyre többen ismerik és használják már helyben is a készítményeinket. A legtöbb dolgozónk helyi lakos, sokgyerekes anyukák és apukák. Igyekszem családbarát munkahelyet üzemeltetni, ahol minden dolgozót megbecsülünk és odafigyelünk az igényeikre. Termékeinket a főtéren található bioboltban megtalálhatják a százhalombattai lakosok.

–Jel-

– Kis mértékű fejlődést tapasztaltunk az évek alatt, de áttörésre nem számítottunk, mivel a klinikai orvoslás alapvetően gyógyszerekkel dolgozik, és ez mindig is így lesz. Örülünk, hogy sok nyitott gondolkodású orvos ajánlja a termékeinket, akik a kiegészítő kezelésben látják annak előnyeit. Véleményem az, hogy az

Szabadság utcában, európai viszonylatban is kiemelkedő, korszerű gyógyszeripari gyártástechnológiát használunk. A gyártás folyamata során a hatóanyagok keverékét automata kapszulázógépekkel cellulóz kapszulahéjba jutattjuk, majd a kapszulákat téglékbe csomagoljuk.

Termékeink létrejöttét az alapanyagok

Jankovits Márta:

Élet a Duna mentén

II. rész

A nyár íze, ritmusa

Gyermekkoromban még valóban négy évszak létezett. Nemcsak a naptárban, hanem a levegőben, a fényekben, a szagokban, a munkák rendjében is. És köztük mind közül a legkedvesebb nekünk, gyerekeknek – mi más lett volna, mint a:

Nyár

Júniusban már tűkön ülve vártuk az iskolázárót. A tanév végét, a kinyíló szabadságot. Csakhogy falun a „szabadság” nem azt jelentette, hogy egész nap a fákon csücsülünk vagy a Duna partján napozunk. A szabadság itt egyenlő volt a munkával – ha elvégezted a kötelességed, jutalmul mehetél játszani.

Reggel ötkor már a földeken voltunk. Anyámmal együtt kapáltunk, ritkítottuk a répát, szedtük a krumplibogarat – egész addig, míg a nap túl erősen nem tűzött, és hazatértünk. Otthon sem várt pihenő: főzni kellett. Anyám a tűzhely mellé állt, én pedig pucoltam a krumplit, zöldséget, mosogattam, söpörtem, port töröltem, disznóknak, baromfinak szedtem le a hullott gyümölcsöt, daráltam kukoricát, csójánt gyűjtöttem a kacsáknak.

Szombaton jött a nagy takarítás. A szőnyegek repültek ki a verandára, a prakkerral vertük ki belőlük a port. A konyhakövön seprű siklott, vizes rongy fényesítette. Közben a szomszéd nagybátyáménál a kemencében anyám és nagynéném sütötték a kenyeret. Ami tészta megmaradt, abból lángos készült – nem zsiradékban, hanem parázson. Ehhez járt a gyerekbarát tejeskávé, amit nem feketéből főztek, hanem a híres Frank-kávéból. Finom volt és otthonos.

Délután jött a vasárnapi baromfi előkészítése – ehhez anyám értett, én viszont mindig elbújtam, mikor a nyakukhoz nyúlt. A forró vízben áztatás, tolltépés szaga ma is az orromban él. A húst a kútba engedték le egy vödörben, mert még nem volt hűtőnk. A sütemény is elkészült estére, s ha minden kötelesség teljesült – végre mehettem játszani. A Duna partjára, hajót lesni, csobbanni, nevetni.

Vasárnapi rend és falusi ritmus

A vasárnap nálunk szinte szertartásos pontossággal zajlott. Anyám már kora hajnalban feltette a húslevest, főzte a pörköltet – legyen az bármi a vasárnapi ebéd, pörkölt nokedlivel mindig volt. Apám kedvence volt ez, és nálunk az ő ízlése volt a mérce. Akadt mellé rántott hús, sült krumpli,

Hétfő: vasárnapi maradék; kedd: főzelék – télen krumpli vagy káposzta; szerda: tészta – grízes, túrós, mákos, káposztás; csütörtök: főzelék vagy rakott krumpli; péntek: tészta, rendszerint bablevessel; szombat: paprikás krumpli kolbásszal.

Tavasszal és nyáron sokkal színesebb volt a kínálat. Spenót, tök, borsó, zöldbab, lecsó, különféle szósok váltogatták egymást. A kukoricát főztük, krumplit héjában

(Illusztráció)

li, rizs, töltött hús vagy fasírt – de a pörkölt az asztalon trónolt.

Az étel hétfőre is maradt, így hétfőn nem kellett főzni, a maradékot a kút hűvösében tároltuk. Fél tíz körül kezdődött az öltözködés, mert tízre már misére kellett menni. Hazatérve anyám elkészítette a friss sülteket, én meg megterítettem – vasárnapi abrosz, ünnepi tányérok, rádió a konyhában halkán szólt, ahogy mindig. Harangszóra kezdtünk ebédelni, utána hírek, majd apám – ha épp dolgozott – visszament a gyárba. Iskolaidőben délben nem voltam otthon, de meleg étel akkor is várt.

A faluban szinte minden család hasonló ritmusban élt, még az ételek is egy kaptafára készültek:

sütöttük tepsiben. Élesztős sütemények illata lengte be a házat. Nem voltunk gazdagok, de egyhangúnak sem nevezném az étkezést.

Reggelire tejeskávé vajaskenyérrel, vacsorára maradék ebédre vagy zsíros kenyér friss paprikával, paradicsommal. A húskok mellé mindig volt valamilyen saláta: fejes, uborka, paprika vagy paradicsom.

Kedvencem volt a meggyoszó. Anyám hűtötte le, mire hazaértem a Dunáról. A nyári konyhában a sparhelt parázsán pirított kenyeret fokhagymával kente meg – én magában szerettem. Az étel nemcsak táplált, hanem éltetett. Az a fajta étrend kellett is ahhoz a munkához, amit a földön vagy a gyárban végeztek. Akkoriban alig látott az ember kövér falubelit. Aztán

jöttek a gépek, csökkent a fizikai munka, de az étrend maradt – sokaknál ennek lett következménye.

Vasárnap délutáni forgatag

Ebéd után elvileg jött a szieszta. Két óra alvás, mondta anyám, de én ezt gyakran csak elméletben tartottam be. Amint lehetett, kibújtam az ágyból, és mentem moziba vagy sétálni a faluban, le a Dunához. Két előadás is volt a moziban, ez volt a mi hétvégi szórakozásunk. A jegyért sokszor sorban álltunk, addig végigsétáltunk a falun. Ma már nehéz elképzelni, de az utcák tele voltak emberekkel.

A focipálya is megtelt: a férfiak a battai csapat meccsét nézték, amely hol Érd, hol Tököl, hol másik szomszédos falu ellen játszott. Az idősebbek, miután felébredtek az ebéd utáni szunyókálásból, kiültek a ház elé a kispadra. Ott ült apám is meg a nagybátyám, Jóska bátyám. Néha csak csendben néztek maguk elé, máskor megvitaták a család és a világ sorsát.

A köszönésük is külön szertartás volt:

– Aggyisten, Jóska! – emelte meg kalapját apám, mert ő volt a fiatalabb.

– Aggyisten, Feri! – jött a válasz.

Kalap nélkül férfi alig járt. Vasárnap ünnepi volt, hétköznapra jutott a kopottabb. Hat órakor elbúcsúztak, Jóska bátyám ment etetni a lovat, Lacit, a teheneket, disznókat, Mari néném pedig fejni kezdett, vacsorát főzött.

Az asszonyoknak még vasárnap sem jutott igazán pihenő. A család apraja-nagyja ilyenkor látogatott haza. Az emeletes házakban sok fiatal lakott már, az öregek meg a régi házakban maradtak. De vasárnap mindenki igyekezett visszatérni az anyai konyhához.

Később a falu arculata is változni kezdett. Betelepülők jöttek, régi házakat bontottak, újak épültek – de az én emlékeimben még ott él a régi vasárnap délután: a lusta meleggel, a beszélgető padokkal, a gyermekzsivajjal és a templomi harangok hangjával.

Vakáció Diósdon – gyerekkacaj és fagyíllat

A sok munka mellett azért nekem is kijutott az örömeimből. Gizike nővérem Diósdon lakott a férjével és két fiával, Józival és Ferikével. A nyár egy részét ők töltötték nálunk Battán, a másik részében pedig én vendégeskedtem náluk. Szerettem Diósdra

járni – Gizike humora kifogyhatatlan volt. Mellette nem lehetett unatkozni, s ha baj volt, azt is nevetve oldotta meg.

Vasárnap délutánonként gyalog indultunk le Érdligetre, a híres Pataki-féle cukrászdába, ahol szerintünk a világ legfinomabb fagyiját árulták. Gombóconként egy forintba került, de az íze felülmúlhatatlan volt. Visszafelé az árokparton ültünk le, onnan figyeltük az autókat, ahogy hosszú sorban jöttek vissza Budapestre a Balatonról. Még az is szórakozásnak számított, ha csak számoltuk a zöld Trabantokat, piros Skodákat vagy a ritka Wartburgokat.

Nyáron minden időtöltésünk a Dunához kapcsolódott. Az ártatlan öröm azonban nem volt veszélytelen. A folyó sok életet elvett – és bár tilos volt benne fürdeni, a szabályokat a mellettük felnőtt gyerekek ritkán tartották be. Ahogy anyám korosztálya, úgy mi is hamar megtanultunk úszni. Gyerekkorában három csónakot kötöttek össze, s azok alatt úsztak át – a nagymám persze dühösen tiltotta ezt az életveszélyes mutatványt. De hát melyik gyerek hallgatott a felnőttekre?

Hullám hátán

Én se. Egyszer nem bírtam kivárni a nyarat, már tavasszal belemerészkedtem a hideg Dunába. Lett is belőle negyvenfokos lázam – a gyár autója vitt át Érdre az SZTK-ba. Anyám hideg lepedőbe csavart, hogy valahogy lehűzza a lázat.

Máskor meg éppen a parton labdázunk – már középiskolás lehettem – amikor a labda a vízbe gurult, s eltűnt. Másnap találták meg. A fürdőnadragja fennakadt valamin, így nem sodorta el teljesen a víz. Szerencsére csak a labda úszott el. Minden battai tudott úszni, sokan még a tököli partig is átúsztak. Az igazi vállalkozókedvű fiúk ezzel szórakoztak.

A gyerekek pecáztak is – kis halakat fogtak, amiket otthon a mamájuk beforgatott lisztbe, paprikába, majd sütőben ropogósra sütötte. Mi meg vártuk a fél kettes kirándulóját. Ha ügyesek voltunk, és időben végeztünk az otthoni feladatokkal, leszaladtunk a partra. Leültünk a vízbe, s vártuk, hogy a hajó elhaladjon – utána jöttek a hullámok. Először kicsik, aztán egyre nagyobbak. Az utolsók már átcsaptak a fejünk felett – ezt soha nem untuk meg.

Egyszer négy fiú osztálytársam csónakázni hívott a Nagy-Dunára – a neve is tiszteletet parancsolt, főleg hogy volt egy Kisduna is. Természetesen nem kellett so-

káig győzködniük. Életveszélyes ötletekre mindig kapható voltam. A Duna közepén elkezdtek ringatni a csónakot – ma visszagondolva csak csodálkozom, hogy túléltem a gyerekkoromat.

Máskor evező nélkül löttem magam vízre a Kisdunán – ráadásul áradáskor. Csak a belógó faágakba kapaszkodva tudtam kikapaszkodni a partra. Ezek csak néhány történet a sok közül, amiket a Duna partján éltünk meg.

A Duna ölelésében – mosás, árvíz, megmentett életek

Ahogy nagyobbacska lettem, a Dunával való kapcsolatunk még szorosabbá vált. Würth Marikával sokszor jártunk le hajnalonta mosni a vízhez. Akkoriban a Duna még tiszta volt, nem csillogott az olaj a tetején, mint később. Egyik reggel azonban, ahogy beléptünk a vízbe, azt láttuk, hogy a bőrünk olajos lett – mintha valaki beleöntött volna valamit a folyóba. Azt hiszem, aznap örökre másként néztünk a Dunára.

De még így is sokáig használtuk. Nagymosáskor anyámmal együtt hordtuk a vizet a Duna-parti kútról egy bádóg fürdőkádban. Olyan selymes volt a víz, hogy szinte csúszott a kéz alatt. A halászhok is a Duna vizét használták, abból főzték a halászlét – abból, amit ők fogtak, s aminek még igazi halíz volt a lelkében. Azt is megkóstoltam. Nekünk a Duna nemcsak háttér volt, hanem az életünk színtere. Hol ajándékokat hozott, hol próbára tett.

Ott volt például az árvíz – bár én csak a történeteit ismertem gyerekként. Az 1941-es jeges árvíz például annyira magasra jött, hogy a házunk második lépcsőjéig ért. Három lépcső vezetett fel a lakásba – egy maradt szárazon.

És volt, hogy egészen kézzelfogható módon hozta közel a veszélyt. Egyik nap eltűnt egy kisfiú az utcából – nem találta az anyja sehol. Én a Dunapartra mentem, ahol egy fa alatt megpillantottam. Leesett, és egy ág a combjába fúródott, egészen közel az ágyékához. Nagyon vérzett. Nem mertem otthagyni. A hátamra vettem, úgy vittem haza, amennyire csak bírtam. Mentőhelikopter jött érte. Akkor tízéves lehettem, ő úgy öt-hat. Józsikának hívták. Felnőve jóban voltunk, sosem felejtette el, hogy én vittem haza, mikor megsérült. Sajnos fiatalon ment el közülünk.

(folytatjuk)

Részletek Krizsán László könyvéből

Százhalom évszázados krónikája

VII. FEJEZET

„AZ ELSŐ BATTAI OSKOLÁRUL”

„Hány jó ész lett itt vaddá,
Hogy nem mívelték?
Hány polgár bunyikká,
Hogy jóba nem nevelték?
Dudva lenne a dudvák
Közt az ananász:
Kanász marad akinek
A nevelője kanász.”

(Csokonai Vitéz Mihály: Jövendölés az első
oskoláról a Somogyban)

A legkevésbé sem tekintjük disszonánsnak ha az első battai „oskoláról” szóló emlékezésünkhöz Csokonai Vitéz Mihály somogyi vontakozású versét választjuk mottóul. Amikor a költő az első somogyi „oskoláról” jövendölt, a kicsiny Duna menti községben már három évtizede működött – írásos emlékekkel bizonyíthatóan – egy ortodox felekezeti iskola. Talán korábban is létezett már, de írásos források ebből az időszakból nem maradtak fenn az iskoláról.

Megbízható adatok csak Mária Terézia korából maradtak fenn a hazai népoktatásról. A királynő – akárcsak a jobbágyság függőségének jogi szabályozását – elsőrendű feladatának tartotta a népoktatás hálózati rendszerének kialakítását is. Az ehhez szükséges intézkedések megtételéhez, előtanulmányozásként ismerni kellett az ország tanügyi helyzetét. Ezen adatbázis összeállítása érdekében 1770-ben királyi rendelet jelent meg az országban működő iskolák számbavételéről, az iskolamesterek nevének, korának és vallásának – valamint a tanulók számának és nemének közlési kötelezettségéről.

A rendelet utasította továbbá a Vármegyei Iskolaügyi Hatóságokat az oktatás céljaira szolgáló épületek alkalmasságának megvizsgálására is.

A rendelet alapján összeállított vála-

szokból 2845 működő népiskola létezését mutatták ki. E szám természetesen a történelmi Magyarország területére vonatkozik, melynek része volt Erdély, a Felvidék, Kárpátalja, Bácska, a Trianon után Ausztriához csatolt határsáv, Fiume (ma Rijeka), Horvát-Szlavonországok, Dalmácia, Bosznia és Hercegovina.

Ha a 2845 alsófokú iskolát a felsorolt hatalmas területen már akkor létező több tízezer helységhez mérjük, a számadat már nem is mutatkozik olyan jelentősnek, sőt kevésnek is tűnhet.

Az viszont igen jelentős, hogy a Mária Terézia-féle rendelet Battán már működő felekezeti iskolát talált.

A görög – nem egyesült felekezet iskolájában Popovics Péter tanította a télen iskolába járó 10 fiút és 2-3 leánygyermeket. Az oktatás kizárólag a mezőgazdasági munkák szempontjából használhatatlan időszakokra, a téli hónapokra szűkölt, mert „dologidőben”, vagy amikor az állatokat már a legelőre lehetett hajtani, a legkisebb gyermekek sem mentek iskolába. A tanítás tartama naponta négy óra volt.

A tanításnak helyet adó épületben három helyiség volt: két szoba, egyikben a tanítás folyt, a másikban pedig az „oskolamester” élt, először egyedül, később megházasodott. Az iskolaépülethez egy konyha is tartozott.

A tanítót munkájáért az ortodox szerb egyháztól évi 10 forint készpénz és 10 mérő gabona természetbeni fizetés illette meg.

Íme, az első hiteles tudósítás a battai „oskoláról” 1770-ből, amikor hasonló jelentéseket működő iskolákról az ország akkori területének csak mintegy negyedéről küldhettek a Helytartótanácsnak.

Százhalombata várossá alakulásának 30. évfordulójára kiadott tanulmánykötetben, Miklós Magda írásában a forrás lelőhelyének pontos megjelölése nélkül, utalást találunk az 1770-es okmányra, valamint Újhelyi József egykori iskolaigazgató kutatásaira, melyek szerint: „Az 1720 körül betelepített szerb lakosság 1750-ben plébániát és mellette iskolát alapított, de erről írásos feljegyzés nem maradt.”

1750-ben alapított szerb iskola létezését írásos források valóban nem támasztják alá, az a közlés viszont, hogy a szerb lakosságot 1720 körül telepítették Battára, nagyfokú tájékozatlanságot árul el a helység településtörténetével kapcsolatban, mivel a szerb lakosság letelepedése jóval korábban, még a XVII. század első harmadában kezdődött. A történelmi valóságtól eltérő adatok közlése – akár valamely érdekből vagy tájékozatlanságból történik is – mindig káros. De az oktatás az iskolák történetével foglalkozó írásokban egyenesen torz.

A szerb iskola évtizedekig az egyetlen helyi oktatási intézmény volt. Arról nincs tudomásunk, hogy más nemzetiségű illetve vallású tanulókat is befogadott volna, noha a XVIII-XIX. század fordulójától a szerb lakosság korábbi kizárólagossága megszűnt a nagy számban letelepedő magyar nemzetiségűekkel szemben.

A katolikus vallású magyar nemzetiségű tanulók iskolaépület és tanító hiányában az érdi iskola látogatására kényszerültek. Télen azonban az útvízyonok, a rossz megközelítési lehetőség kizárták az iskolába járást. Pedig oktatás szempontjából a téli időszak lett volna a legmegfelelőbb, mivel nyáron vagy dologidőben a gyermekek dolgoztak.

1810-ben a kerületi iskolai felügyelőség kérésére a Fejér megyei Közgylűs utasította Batta község elöljáróságát állandó iskolaház felépítésére, a földbirtokosokat pedig felkérte e vállalkozás anyagi támogatására. Ezen utasítással egyidőben az illetékes főszolgabírónak kötelességévé tétetett az iskolaépítést esetleg hátráltató körülmények felderítése, számbavétele és azok elhárítása.

A XIX. század elejétől, de különösen a reformnemzedék közéleti munkálkodása idején a nemzeti erőből és fenntartással létesült, nem felekezeti népoktatási intézményeket „nemzeti iskolák”-nak nevezték. Ilyen „nemzeti iskola” lehetett az idézett megyei rendelkezés nyomán létrehozott, 1822-re elkészült katolikus magyar iskola is.

A battai iskoláról a legátfogóbb jelentés 1841-ben készült. Kilenc kérdőpontra adott válaszból a battai katolikus és görög-keleti népiskola fizikai állapotáról, személyzetéről, tanulói létszámáról, neméről, a tantárgyakról, valamint a tanítók javadalmazásáról teljes képet nyerhetünk.

Annak érdekében, hogy a két battai iskola állapotát, helyzetét szemléletesen összehasonlíthassuk, a Fejér Vármegyei Iskola Kormányzóság által kiadott kérdőpontokra a válaszokat egymás mellett közöljük: a katolikus iskoláét „A”, a görög nem egyesült felekezetét „B” alatt. A kérdéseket római számmal jelöltük.

Az 5-12 éves korú gyermekek száma és neme? Hányan járnak télen és hányan nyáron iskolába?

A: 35 fiú és 32 leány. Télen 50, nyáron 4 gyermek.

B: 17 fiú, 18 leány. Télen 14 fiú, 3 leány, nyáron egy sem.

Az iskola működéséhez szükséges összeget miből fedezik?

A: A berendezést és fűtést az iskola fenntartására létrehozott alapítvány fedezi, a könyveket, tanszereket a szülők vásárolják.

B: A berendezést és a fűtést az „Eklézsia eszközli”. Tanszerekről a „szülék” gondoskodnak, de hiányosan, hogy csak minden ötödik tanulónak van könyve.

Van e tanító és rendelkezik e szakképesítéssel?

A: A tanító csak ideiglenes megbízást kapott. Tanítói szakképesítése nincs, „mert kádár mester ember”.

B: A tanító bizonyítvánnyal rendelkezik.

Van e segédtanító?

A: Segédtanító nincs.

B: Segédtanító nincs.

A tanító fizetése. Ki folyósítja azt? Kinevezésére és elmozdítására ki illetékes?

A: A tanító fizetése az iskolai alapítványból évenként 75 váltóforint, házanként 1/4 mérő gabona és csekély stólapénz. A Kerületi Esperesi Hivatal a battai hívek lelki gondozását ellátó érdi plébános és a község nevezi ki a tanítót. Ugyanezek mozdítják el a Szent Szék jogi eljárását követően.

B: A tanító fizetése minden pártól 2 pengőforint, együttesen – 83 pártól – 166 forint. Úrbéri telkenként 1 véka, azaz 22 1/2 telek után 7 1/2 pesti mérő búza. Az eklézsiától további egy öl fa és 2 kocsi szalma. A megállapított béreket a lakosság hanyagul fizeti. A tanítónak házról házra járva kell összekoldulnia bérét, de oly kevés sikerrel, hogy gyakran marad hosszú időre kenyér nélkül. A tanítót a „Görög nem egyesült iskolai Fő kormány” nevezi ki és mozdítja el.

Milyen tantárgyakat és milyen nyelven tanulnak, mely szervezet utasítása alapján, s különbözik e a lányok tananyaga a fiúkétól?

A: A fiúk és lányok egységesen az „országos iskolai rendszer” alapján tanulnak. Tantárgyak: vallás, bibliai történetek, olvasás, írás, számvetés. A tanítás nyelve: magyar, rác, német. Az oktatásban nagyobb teret engednek a magyar nyelvnek.

B: Tantárgyak: vallás, szent história, írás, olvasás és számvetés, rácul, magyarul és németül.

Beszél e a tanító tökéletesen magyar nyelven?

A: A tanító jól beszél magyarul.

B: A tanító jól beszél magyarul.

Az iskola felügyeleti hatósága.

A: Érdi Plébános, Kerületi Esperesi Hivatal, a székesfehérvári Püspökség és az Országos Iskolai Igazgatóság.

B: A válaszadó félreértette a kérdést és nem a felettes hatóságot, hanem a tanítót jelölte meg felügyeletet ellátó személyként az alábbi nem éppen hízelgő jellemzéssel: „Az iskola egy a Fő kormány által kinevezett Milits László névű Parasztnak, a tanításról nem sok fogalma, s' azért az oskóra (oskolára) is nem sok gondja, felügyelésére nagyon bízva.”

A jelentések noha részletesnek és a tanügy egészét átfogni látszanak – csupán tájékoztató adatokkal szolgálnak a he-

lyi népoktatás helyzetét illetően. Legfőbb fogyatékoságuk, hogy csupán egyetlen esztendőből maradtak fenn az idézett részletességgel. Így nem tudhatjuk, hogy a megelőző vagy az ezt követő években miként alakult a tanulói létszám, érkezett e szakképzett tanító a kádár mester és a paraszt helyett?

Egyetlen okmány sajnos nem tesz lehetővé összehasonlítást a korábbi vagy későbbi állapotokkal, sőt – viszonyítás nélkül – még a közölt adatokból megismert állapot is nehezen értékelhető.

A battai iskolák szerepéről a közművelődés alakulásában ily módon csupán közvetett források felhasználásával alkotunk némi fogalmat. A lakossági kérvények, melyek a községet érintő kérdésekben keletkeztek és a kedvező elintézés érdekében sokan „aláírták”, hitelesen dokumentálják a lakosság körében észlelhető analfabétizmus arányát.

Batta XIX. századi történelmének írásos emlékei között több olyan okmány is található, amely kifejezi az írni-olvasás-tudás állapotát a XIX. század 60-as éveiben, tehát éppen annak a nemzedéknek a betűvetésben elért eredményeit tükrözi, amely abban az időszakban lehetett a battai iskolák tanulója, mikor a fent részletesen ismertetett jelentés keletkezett.

A reprezentáció céljára felhasznált irat az 1860-as években zajló úrbérrendezés kapcsán keletkezett. Közelebbi tartalma vizsgálódásunk szempontjából érdektelen. A beadványon 92 battai lakos neve szerepel. Közülük 11 személy alig olvashatóan rajzolta oda a nevét, tehát gyakorlatilag írástudatlan volt, további 52 lakos pedig csak keresztet tett a neve mellé.

A lakosságnak tehát kétharmada írástudatlan volt. Kedvezőtlen adatokat közöl az 1869. évi Fejér megyei gazdasági statisztika is Battáról, az összevont felnőtt lakosság 80,5 %-át jelölve meg analfabétának.

Részletezve:

Batta község férfi lakossága	446 fő
Ebből ír és olvas	136 fő 30,5%
Analfabéta	310 fő 69,5 %
Nők száma	460 fő
Ebből ír és olvas	40 fő 9%
Analfabéta	420 fő 91 %
Az összlakosságot illetően	906 fő
Ebből ír és olvas	176 fő 19,5 %
Analfabéta	730 fő 80,5%

Ilyen számokat tartalmaz a közműveltségi helyzet legfontosabb mutatójául elfogadott írni- és olvasnitudás aránya Battán, a XIX. század második felében.

(folytatjuk)

Beszélgetés Németh Istvánnal (XXVII. rész)

Egy lokálpatrióta emlékei

Kamaszkortól a felnőttkorig (folyt.)

A mi keresztutunk emlékeztet engem egy magyar Golgotára. Igen. Arra az „Aradira” – a tábornokok golgotájára. Mindez egy olyan helyen, ahol igazolhatóan 4-5000 éve a legkülönbözőbb népek éltek és haltak. Harcoltak, küzdöttek. Mindez kap még egy univerzális keretet, mert innen a legelső stációnál, ha megáll az emberfia hajnalban, láthatja a napfelkeltét és ugyancsak onnan megfigyelheti a napnyugtát is. Amikor pedig eléri a 14-ik stációt, teljes gyönyörűséges látomásban részesül a Duna panorámáját meglátva. A cserkész kereszt volt a Duna felett az első lépés a környék megszentelődésének, a keresztút pedig megkoronázza a történelmi emlékhelyet szelíden, szerényen, de megértve a több ezer éve itt élt emberek „Teremtő keresését”, szinte pontot téve minden eddigi küzdelemre.

Van egy medjugorjei ének, ami ránk is illik, „Ott fent van az a hely, ahol a szív békére lel, a Golgotán áll a kereszt, ha bűnös vagy, odamehetsz”.

2021. március 27-én a „Zarándoklat a városért” volt az alkalom, hogy össze volt kötve a keresztút felszentelésével. 14 órakor a zarándokok is megérkeztek a stációkhoz, ahol már sok ember várakozott. Kellemes szép tiszta idő volt azon a szombaton. Vendégeink is voltak, az érdi KÉSZ csoport kis kóruossal érkezett, hogy a szent énekek dalai biztosabban hangozzanak. Jelen volt Maklár Ákos görögkeleti atya, aki egyben, az Országos Keresztény Értelmiségiek elnöke volt. Ott volt Illéssy Mátyás, Tamási József atya és Kaplan Pavle ortodox atya is. Beszédet mondott Tóth Ernő, a helyi KÉSZ-szervezet elnöke és Illéssy Mátyás atya, majd énekeltünk Ambrus Károly tárogatós kíséretével. Ezt követően Bukovinszki Miklós tárgyszerűen ismertette a keresztút elkészítésének folyamatát. Mivel rendelkezésemre áll az elmondott szöveg, úgy tartom helyesnek, ha a történelmi hűség kedvéért változatlan formában közlöm.

„A keresztút elkészítésében részt vettek: Bukovinszki Gergő, Bukovinszki Miklós, Bukovinszki Szilvia, Kedves Gábor, Mikulásik

Gábor, Németh András, Németh István, Szabó Zoltán, Tóth Ernő, Urbán István, Urbán László. A használati jogát adta felhasznált grafikáihoz Simon András grafikus (1958-2024.) A grafikák papír hatású mattfehér UV-álló fóliára nyomtatását és azok acéllemezekre történő kasírozását, hozzájárulás-

Gergelynek köszönjük a támogatást. Külön köszönetünket fejezzük ki Vezér Mihály polgármesternek, valamint Százhalombatta önkormányzatának, hogy beleegyezésükkel megvalósulhatott Százhalombatta Kálváriája. Külön köszönet illeti a „Matrica” Múzeum részéről dr. Vicze Magdolna igazgatót,

A keresztút első két stációja

Fotó: csendhegyek.blogspot.com

ként Szeder Sándor készítette. A grafikák valamint az öntöttvas kereszték rögzítése Mikulásik Gábor javaslata alapján történt. A NATURA 2000 által védett – egyben régészeti ásatási területen – állított stációk földfelszíni rögzítése Kedves Gábor javaslata alapján történt, amit a „Matrica” Múzeum és a hatóságok elfogadtak, mint műszaki megoldások.

A keresztút örökbe fogadói: Bernáth Tibor és családja, Buda Márton és Berke Gyöngyi. Bukovinszki Miklós és családja, Kedves Gábor és családja, Magyar János és családja, Mikulásik Gábor és családja, Németh András és családja, Németh István és családja, Pallagi László és családja, Szabó Zoltán és családja, Tóth Ernő és családja, Urbán László és családja.

Odafönről Kundráth Lászlónak és Sefcsik

hogy hozzájárult a régészeti védelem alatt álló területen az elhelyezéshez.

Örömmel és köszönetünket fejezzük ki a Pest Megyei Kormányhivatal Természetvédelmi Bányafelügyeleti Főosztályának. A Pest Megyei Kormányhivatal Építésügyi és Örökségvédelmi Főosztályának, valamint a Százhalom Alapítványnak segítő hozzájárulásukért, hogy lehetővé tették a Kálvária megvalósulását”.

Úgy gondolom, hogy a Százhalombattai Kálvária annyira egyedi és a természethez alkalmazkodott szakrális együttes, hogy a hely több ezer éves múltjának megszentelődését fejezi ki. Hasonló körülmények között, keresztút, talán nincs is.

Aztán egy-két év eltelt és egy előadásra a helyi KÉSZ szervezet meghívta Molnár Imrét, aki előadást tartott Gróf Eszterházy

János életéről és vértanúságáról. 2018-ban a Vatikán engedélyezte a Boldogga avatási eljárás elindítását. A Felvidéki Alsó-Bodokon jött létre egy Eszterházy János Zarándok Központ és ott hasonló készült, mint a miénk, fatörzsekből és minden állomáson Eszterházy János szenvedéstörténetének egy jelenete lett ábrázolva 14 stáción keresztül. Érdekes a hasonlatosság, de egészen más a múlt és a helyszín.

*

A húsvéti ünnepek elmúltával elkezdődött a Szent László Napokra a készülődés. Ki kellett gondolni, kik lesznek az ünnepség szereplői? Még a Covid előtti években volt egy nagy zenei élményem Törökbálinton, egy férfikórus koncertjén. A Lendvai Károly férfikórus szerepelt rajta. Május első napjaiban vettem fel velük a kapcsolatot és a meghívást elfogadták. Tudom, sok próbával készültek az előadásra. Volt közöttük több érdekes ismerősöm is. Az egyiket régről ismertem, Nagy Pétert. A próbák közben érdekes elvi vita alakult ki a fellépésük kapcsán. Feltételül szabták, hogy csak olyan kórustagok énekelhetnek a fellépéskor, akik oltva voltak. Nagy Péter pedig elvi okokra hivatkozva úgy döntött, ennek ellenére sem oltatja be magát. Próbáltam

közöttük közvetíteni, de eredménytelenül. Amikor az előadás megtörtént, a nézők között volt Nagy Péter és nem a kórusban. Az édesapja textilművész volt. Őrzött tőle egy Szent László képet, amit elhozott az előadásra és látható helyen, a szószéken helyeztünk el.

Csak megjegyzem, azóta sajnos már Nagy Péter is az Égi kórusban énekel, végérvényesen oltás nélkül.

Az előadás június 26-án este történt. Érdekes tudni még róluk, hogy 1924-ben alakultak Törökbálinton. Azóta generációkon át énekelnek, minősített énekkarként. Több mint 30 férfi énekel a karban, a többség 50 év feletti. Repertoárjukban egyházi, nemzeti kórusművek szerepelnek. Voltak közöttük szóló énekesek is, akik közben az Opera Társulat tagjai. Karvezetőjük Tóth Csaba, a Magyar Rádió karmestere. 2024 karácsonyán a kórus 100 éves működésének évében a Vatikánban Ferenc pápa is meghallgatta őket és pápai elismerésben és áldásban részesítette a társulatot. A nálunk előadott műsorukban – a Szűzanyát és Szent Lászlót dicsőítő kórusművek mellett – a Bánk Bán és Hunyadi László operákból hangzottak el a részletek. Hallhattunk régi gregorián dallamokat. A közönség hatal-

mas tapssal, tetszésnyilvánítással fogadta az előadást.

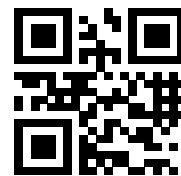
A műsort követően a Zenálkó Etel Óvárosi Közösségi Ház árkádjá alatt még egy órán át folytatódott az ünneplés kötetlen, felszabadult formában. A vendégek végigkóstolták az étel- és italkínálatunkat. Énekeltek, köszöntöttek minden László nevű jelenlévőt. Ezt követően ismert és kevésbé ismert magyar nóták következtek profeszszionális előadásban. Érdekes volt, hogy amikor felkértem őket a Szent László-napi szereplésre, feltételként kérték, hogy fellépésük után legyen alkalom a közös együttlésre. Bizony volt alkalom és bánhatja, aki nem volt ott. Nyomatékosítani szeretném, ez egy szombati napon történt. Mivel a járvány uralta a helyzetet, a város semmilyen műsort, rendezvényt nem szervezett, tehát „miénk maradt a tér”.

Másnap vasárnap is folytatódott a Szent László Napok. Ez már egy újabb történet, amivel a kedves olvasó megismerkedhet, ha nem volt ott, vagy ott volt, de nem emlékszik már rá.

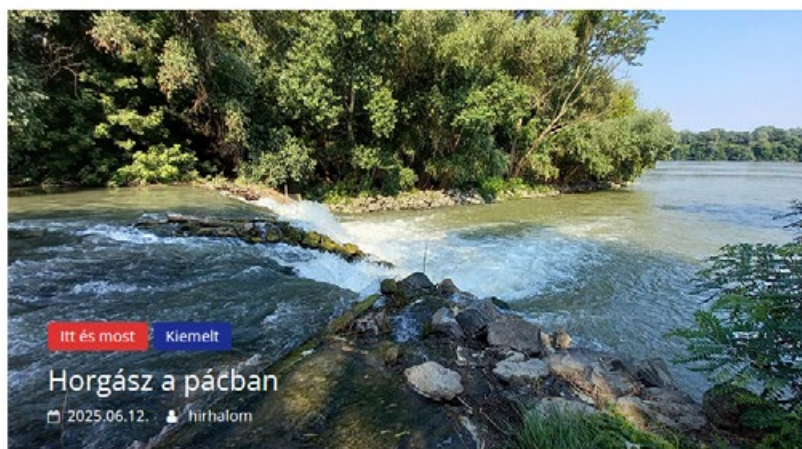
*Lejegyezte: Szegedinác Anna
(folyatjuk)*

Százhalom Online

KÖZÖSSÉGI, KULTURÁLIS, KÖZÉLETI MAGAZIN

CIVIL KURÁZSI ITT ÉS MOST PORTRÉ KULTÚRA SZERBEK EGYSZER VOLT SZOMSZÉDOLÓ 100HALOM

Itt és most

Legújabb cikkek

A képviselő naplója

2025.06.12.

Tamási József

Az ácsmester mosolya

Tógaszerű öltözetben, kezében szeker-cével, kissé már megkopaszodva, lába mellett egy kis fiúcskával, arcán mosollyal találkoztam vele egy spanyol nagyváros templomában. Bátyám hívta fel figyelme-met rá:

S már megy is tovább.

Ahogy közeledek a félig domboldalba vájt, de komoly gerendákkal fedett hely-hez, már hallom, valaki odabent szorgosan munkálkodik. Kalapács, vagy éppen sze-kerce? Az ácsok elmaradhatatlan szerszá-

- Nézd, egy mosolygó Szent József! Ilyet is ritkán lát az ember!

S valóban, miközben rácsodálkozva néztem szakállának fürtjeit, az a kérdés vetődött fel bennem, szoktak-e mosolyogni a szentek? A művész, aki ezt a szobrot készítette, úgy gondolhatta, igen. De azért ez mégis csak egy szobor. Vajon az ember, az a názáreti ácsmester mosolygott-e olykor?

*

Egy álmom-utazásban időt, s teret átrepül-ve, így érkeztem most meg Izrael földjé-re, s azon belül is a galileai Názáretbe. Lá-bam alatt meglehetősen nagy kövekkel lefedett út, körülöttem lapostetős házak. Itt-ott kisebb ligetek, cédrusfák, olajfa bokrok. Amott egy kút, előtte középkorú asszony, fején ügyesen elhelyezett cserépedénnyel. Vízet visz. Túl sok választási lehetőségem nincs, őt szólítom hát meg:

- Asszonyom! Segítsen! Egy ácsot kere-sek.

Mielőtt folytatnám, igazít a fején lévő korsón egy kicsit, s közben megszólal:

- József, Jákob fia műhelye ott, az a ta-karos kis ház!

ma? Ahogy óvatosan átlépek a küszöböt, az enyhe szellő forgácsokat sodor lábam elé. A szekercés ember, nagy köténnyel derekán, háttal az ajtónyílással hajol egy vaskos fatörzs fölé.

- József?

Kezei megállnak, úgy fordul felém.

- Shalom! Én vagyok. Isten hozta! Mit se-gíthetek? Talán Kafarnaumból jött, az épít-

kezésről? Úgy hallottam ácsot keresnek.

- Nem, egy kicsit távolabbról, s nem egy ácsot, hanem magát kerestem, József. Sze-retném egy kicsit jobban megismerni.

- Mégis, mire kíváncsi? Kora reggel óta dolgozom, ideje egy kicsit megpihennem. Itt, erre a lócára leülhetünk. A munkámra kíváncsi ugye? Meg arra, hogy bírom eb-ben a korban még mindig ezt a kemény munkát?

- Ez is érdekelne, de egy ideje különösen az foglalkoztat, szokott-e mosolyogni, s ha igen, milyen helyzetekben?

- Nem szeretek sokat beszélni, de er-ről szívesen mesélek. Illetve beszélek, mert visszaemlékezni is jó ezekre az esetek-re. Ha jól emlékszem, először igazán akkor mosolyogtam, amikor egy különös éjszakán rájöttem, milyen nevetséges vagyok. Aggo-dalom töltött ugyanis el, a jövőmre vonat-kozáon, amikor egyszer csak álmomban a következőt hallottam:

- József! Vedd el nyugodtan feleségül Máriát, aki gyermeket vár!

Jegyesek voltunk még csak ugyanis, ami-kor egy nap kiderült, hogy az én drága Máriám várandós. Nagyon szerettem Őt, s úgy gondoltam, elengedem ahhoz, akit ta-lán jobban szeret, mint engem. Amikor ezt az égi üzenetet hallottam, még nem tud-

tam, hogy az Örökkévalónál nincs lehetet-len. Elképzelheti, milyen jót nevettem akkor magamon.

- Később is tudott ilyen nagyot nevetni?

- Igen, mindig amikor kiderült, nincs mit aggódnom. Mert bevallom, néha aggodalmaskodtam.

Persze, hogy ne aggodalmaskodtam volna például, amikor vagy 30 éve Máriával, aki akkor már feleségem volt, egy népszámlálás miatt elkeltt utaznunk őseink egykori lakóhelyére, a júdeai Betlehembe. Több napos nehéz út várt ránk. Hol gyalogoltunk a hegyeken keresztül, hol sikerült csatlakozni egy karavánhoz és pár órán keresztül dromedárok hátán utaztunk. S persze közben már mindenórás lett Mária, amikor végre megérkeztünk Dávid király egykori városába. Nagyon féltem, nehogy bajuk essék. Feleségemnek és kisfiúnknak, akit még méhében hordozott akkor az én kincsem.

- Akkor már tudta, hogy fiú lesz?

- Abban nem kételkedtem. Az Örökkévaló küldte hozzám azon az éjszakán azt az angyalt, aki, ahogy később megtudtam Máriának is elmondta „mi fog történni és hogy Zakariás rabbi felesége, Erzsébet is gyermeket vár. Ennek igazságáról meg is győződött Mária.

Így mentünk Betlehembe, s utólag már azt is tudom, miért voltak olyan kedvesek velünk a teve karaván egyébként elég marcona arcú hajcsárai. De képzelje el, az úton többször észleltem, hogy a fák, az esti szellőben szinte meghajoltak előttünk és a mezők virágai még jobban kinyíltak szemünk láttára, ahogy lépdeltünk közöttük. Na, ilyenkor hogy ne mosolyogtam volna? Így értünk a városba a Kenyér Házának is nevezett Betlehembe. Aztán majdnem megint úrrá lett rajtam az aggodás, amikor végre rátaláltunk egy istállóra, ahol álomra hajthattuk fejünket. S tudja mire ébredtünk, hogy egy kis csecsemő ott van Mária karjaiban. Gyönyörű volt. Azonnal elfelejttem az út minden viszontagságát és - komolyan mondom! - felnevettem a boldogságtól. Mária pedig csendre intett, bár ő is elmosolyogta magát, aztán oda nyújtotta nekem a csöppséget. Nem tudom volt-e a világon akkor, nálam boldogabb ácsmester?

Aztán mosolyogtam akkor is, amikor el kellett menekülnünk Heródes katonái elől. Szerencsétlen katonák és szerencsétlen Heródes. Azt gondolta, mert ő király, legyőzheti még az Urat is! Micsoda tévedés! Ezen is csak mosolyogni lehet. Mi már régen átléptük Egyiptom határát, ő még mindig dült -fült, a féltékenységtől. Aztán amikor meghalt, mi nyugodtan visszaköltöztünk ide, erre a kedves helyre, Názáretbe.

- Akkor nem lehetett már túl fiatal. Akkor is volt néha oka mosolyogni, nevetni?

- Egyszer a házunk előtt üldögéltem. Már nem sokat tudtam dolgozni, amikor látom, hogy a fiunk, Jézus egy szomszéd gyerekkel homokból madarakat csinál. Hogy, hogy nem a másik kisfiúnak nem sikerültek ezek a homok, meg agyag madárcák olyan jól, mint Jézusnak. Egyszer csak azt látom, hogy felugrik és bele akar rúgni Jézus madárcáiba. Már majdnem felugrottam, amikor mit látok? Jézus tapsol egyet és erre madárcái szárnyra kapnak és elrepülnek. Egy

érte. És akkor jött a meglepetés. Jézus a templomban a tanult, nagy tekintélyű rabbikkal beszélgetett. Én meg sem tudtam szólalni. Mária könnyek között ölelte magához és korholni kezdte:

- Miért tetted ezt velünk? Atyád és én is aggódva kerestünk? És rám nézett. Erre tudja mit válaszolt?

- Nos, mit?

- Azt, hogy „Nem tudjátok, hogy nekem Atyám dolgaiban kell járnom?”

Albrecht Dürer: A tizenkét éves Jézus a templomban (1494/1497 körül)

pár percig se az a másik kisfiú, se én nem tudtunk megszólalni. Jézus meg csak mosolygott. Végül mind a hárman nevetésben törtünk ki.

- Meséljen még! Mi történt később?

- Később? Nos, egyre jobban felcseperedett a fiunk s én minden nap újra és újra kerestem a választ magamban, arra a kérdésre, kicsoda is a mi fiunk? Isten Fia? Ahogy az angyal előre megmondta? De egyben az enyém is! Esténként, néha éjszakákba torkolva beszélgettünk erről Máriával. Aztán Istent s egyben fiunkat imádvá aludtunk el.

Így történt akkor is, amikor 12 éves korában először jött velünk és rokonságunkkal Ő is néhány napra Jeruzsálembe, a Szent Városba, imádkozni. Aztán már hazafelé tartottunk, amikor Jézus valahogy elszakadt tőlünk. Nagyon sokan, imádkozva, énekelve jöttünk már harmadnapja ide hazafelé, amikor kiderült, hogy Ő valószínűleg ottmaradt a Béke Városában. Aggódva szedtük a lábunkat, hogy visszamenjünk

- És most merre jár?

- Egyre kevesebbet van itthon. Pedig azt hittem, ha kiesik kezemből a szekerce, majd ő veszi át a műhelyt. De hová is gondoltam? A minap kaptunk róla hírt. A Genezáreti környékén jár-kel, és nem utolsó sorban tanít! Állítólag van néhány barátja, velük foglalkozik legtöbbször. A jó múltkor itt a közelben, Kána városában egy rokonunk esküvőjén járt néhány halászmesterrel. Mária is elment a lakodalomba, s amikor hazajött, azt mondja nekem:

- Képzeld József! A fiunk hat korsó vizet borrrá változtatott! Hogy mi lesz még ebből a gyerekből?

De, ne haragudjon kedves idegen, egy kicsit le kell pihennem. Mostanában néha olyan gyengének érzem magam.

Ezzel, kedves mosollyal arcán a kezét nyújtotta.

- Shalom! Béke veled József!

- Béke veled is, Szent József!

Merénylet a király ellen

Zách Felicián véres bosszúja és a megtorlás

1327. április 17-én egy délutánba hajló órában az egész Magyar Királyság sorsa fordulóponthoz ért. Egy nemes a kardjához nyúlt, és minden következményt vállalva a király életére tört. A cselekmény nemcsak az uralkodócsaládot rázta meg, de példátlan bosszúhadjáratot is szült – egy család kiirtását. Az alábbiakban nemcsak a merénylet történetét idézzük fel, hanem azt a kort is, amelyben mindez megtörténhetett.

A nemes, aki szembeszállt a koronával

Zách Felicián a XIII–XIV. század fordulóján élt, és a korabeli főnemesség soraiba tartozott. A Záchok nemzetsége Árpád-kori eredetű, Felicián személyében egy ismert, ám nem különösebben befolyásos nemes tisztelhetünk. A család Nógrád megye környékén rendelkezett birtokokkal, és Felicián maga is több uralkodó – így Anjou Károly Róbert – szolgálatában állt, főként katonaként. A király hűséges embere volt, mígnem a történelem kiszámíthatatlan kerekere fordulatot nem hozott.

A korabeli Magyarországon a hűség és a becsület, különösen a nemesi világban, sarkalatos erénynek számított. A család védelme, a vérbosszú szinte vallásos kötelességként élt tovább.

Egy ilyen világban történt, hogy Zách Felicián lányát, Klárát – aki a királyné udvarhölgyeként szolgált – erőszak érte, mégpedig egyes feltételezések szerint maga a király vagy fia, Lajos herceg, vagy talán egy másik udvari méltóság részéről.

A visegrádi vár látképe

A korabeli források erről eltérően számolnak be, de egy dologban egyetértenek: Zách Felicián a történetek után véres bosszúra szánta el magát.

A visegrádi palota, 1327. április 17.

A helyszín a királyi család lakóhelye, a visegrádi palota volt, amely Anjou Károly Róbert uralkodása alatt vált a királyi hatalom egyik központjává. Ez idő tájt a palota még nem nyerte el későbbi gótikus pompáját, de már akkor is elegáns, erődfalakkal körülvett udvari központként szolgált.

A merénylet napján a királyi család éppen az ebédlőben tartózkodott. Ott volt Károly Róbert király, felesége, Piast Erzsébet királyné, valamint két fiúgyermekük: a későbbi Nagy Lajos és testvére, András herceg.

Zách Felicián ekkor hatolt be a palotába. A források szerint a kapunál nem állították meg – feltehetően ismerős volt az őrség számára, vagy egyszerűen túljárt az eszükön. Kardját előrántva rontott a családra, első csapását a királyra mérte, de nem sikerült halálos sebet ejtenie. Károly Róbert keze megsérült, de a jelenlévő test-

őrök, valamint a királyné is közbeléptek.

A történet szerint Piast Erzsébet nemcsak hogy kiállt férje védelmében, de ujjai is súlyosan megsérültek, miközben a kardcsapást elhárította. Egyes krónikák szerint három ujját is elvesztette. A királyi testőrség hamarosan lerohanta Zách Feliciánt, és a helyszínen brutális módon kivégezte. Kezét levágták, testét darabokra szabdalták – nem hagytak kétséget afelől, mi vár arra, aki a királyi fenséget veszélyezteti.

Bosszú Zách családján

A merénylet önmagában is súlyos ügy lett volna, ám ami ezután következett, az példátlan a középkori Magyarország történetében. A megtorlás Károly Róbert uralkodásának egyik legsötétebb fejezete lett.

A király, akinek uralma alatt a rend megszilárdítása és a központosított hatalom kiépítése volt a fő cél, egy pillanattig sem tűrte a felé irányuló lázadást. A merénylet nemcsak az uralkodói tekintély elleni támadás volt, hanem szimbolikusan a királyi hatalom, az Anjou-ház stabilitása ellen irányult. Ennek megfelelően kegyetlen választ adott.

Zách Felicián összes rokonát – még a távoliakat is – elfogták, kivallatták és kivégezték, vagy száműzték. Leánya, Zách Klára sorsa a legtragikusabb: miután őt tekintették a merénylet „indokának”, a korabeli beszámolók szerint a királyi udvar szolgálai meztelenre vetkőztették, korbácsolták, meggyalázták és meztelenül a lovak közé dobták. Egyes források szerint a kínzások közben vagy azok következményeként halt meg. Az egész család, nőket, gyermekeket is beleértve, elpusztult – a történetben nem maradt túlélő, aki megőrizhette volna a Zách nevet.

A középkori Magyarország hatalmi rendje

Ahhoz, hogy a merénylet és a megtorlás súlyát megértsük, nem árt közelebbről is szemügyre venni a korszakot. Az 1300-as évek elején Magyarország még mindig az Árpád-ház kihalása utáni válságot nyögte. Az ország oligarchák – a tartományurak – kezében volt, akik saját kis „királyságaikban” uralkodtak. A központi hatalom gyenge volt, az ország darabokra hullott.

Károly Róbert, az Anjou-ház sarja, hosszú küzdelem árán szilárdította meg hatalmát, amit sokáig nem ismertek el mindenhol. Az ő uralma alatt kezdődött meg az a

hosszú folyamat, amely a rendi monarchia kiépítéséhez vezetett, és amely később a Nagy Lajos-féle virágzó királyság alapjait vetette meg.

A Zách-merénylet ebben a politikai légkörben történt. Károly Róbert nem engedhette meg magának a gyengeség lát-

zatát. A bosszúval tehát nemcsak a saját családját védte, hanem egy világos üzenetet is küldött: a királyi hatalom sérthetetlen, és minden támadás halált von maga után – nemcsak az elkövetőnek, hanem annak egész nemzetségének is.

Történelem és emlékezet

Zách Felicián merényletét a későbbi történetírás részben érthető cselekedetként, részben örült tettként értelmezte. A források – főként a Képes Krónika – egyértelműen a királyi udvar szemszögéből mesélik el a történetet, így a bosszú is jogosságnak tűnik. Más történészek azonban felvetik, hogy a megtorlás mértéke – különösen a nők és gyermekek kivégzése – messze túlment a korabeli szokásokon is, és inkább a hatalom retorikai bemutatójaként értékelhető.

Az esemény tragikus mementója maradt a középkori hatalom és erőszak szimbiózisának, és egyben azt is megmutatja, milyen veszélyes volt szembeszállni azzal, akinek fején a korona nyugodott. A Zách család nevét csak a krónikák őrizték meg – emlékeztetül arra, hogy a hatalom ellen lázadni csak egyszer lehetett. A következmények örökre beíródnak a történelembe.

Balla Károly emlékére

Balla Károly (1936–2025)

Sok-sok ravatal mellett hirdetem már Isten Igéjét, Jézus Krisztus evangéliumát. Most kedves barátom és Krisztusban testvérem, Balla Károly ravatala mellett kaptam szót, ahol Sárosi Gábor református lelkipásztor végezte a temetési szertartást. Mit is mondhatunk mi törékeny emberek a halállal szemben? Van egy belső szívből fakadó indíttatásunk, kifejezzük mélységes együttérzésünket azok felé, akiket szeretett, és akik a legnagyobb veszteséget szenvedik el távozásával.

Természetesen a városunk bármelyik polgára távozik, pótolhatatlan veszteség. Különös lények vagyunk mi emberek, úgy vagyunk teremtve, hogy mindannyian soha meg nem ismételhető egyedi, csodálatos személyiségek vagyunk. Vannak közöttünk néhányan, akik eltökélten, fáradhatatlanul tesznek közösségünkért. Ilyen férfi volt Károly barátom is. Nemcsak városi képviselőként, hanem a református egyház ügyében is fáradhatatlan volt.

A mi barátságunk a templomban kezdődött. Olyan embernek ismertem meg, aki egyenes, szókimondó - ez néha nehézséget is jelent -, de az én szememben komoly emberi érték. Gyakran bibliaórán is együtt voltunk. Mit is akar egy mai ember a Bibliától? Úgy tapasztalom, hogy az emberek döntő

többsége keresi az élet értelmét, akár a földi lét határain túl is. Mi vén emberek tudjuk, amit a fiatalok még nem is sejtene, hogy az élet elszűnik és igen rövid. Pedig Károly barátom azok közül való, akiknek emberi mérték szerint sok adatott, közel nyolcvankilenc éves volt.

Szóval milyen titkokat rejt ez az ősi könyv, a Biblia? Mi keresztyének így mondjuk, hogy isteni kinyilatkoztatás. Isten aki Teremtőnk, beszél önmagáról és rólunk! Szinte az egész könyv arról tanúskodik, hogy Isten kijelenti, hogy az emberi lét nem ér véget a halállal. A mai információs társadalomnak lehetne legjobban megérteni Isten örömeztetését, az evangéliumot. Hiszen a mi földi, biológiai életünk is információ, hát még a lelkünk, a belső titokzatos világunk.

A százhalombattai református templom alapkövetétele (1998)

Tulajdonképpen miért is emlegetem az ún. evangéliumot, azaz az örömhírt? Milyen öröme lehet egy haldokló embernek, van-e még távlat, vagy a halállal mindennek vége van? Tudom, hogy nincs vége! Ugyan Isten haragszik ránk bűneink miatt, de Krisztus az áldozatával kibékítette Istent az emberekkel. Van távlat, van élet a halál után, de így mondja a Biblia: „Akié a Fiú, azé az Élet,

akiben nincs meg az Isten Fia, az Élet sincs meg abban. I. Jn. 5,12. Ez a keresztyén bizodalom. Csak azért merek erről beszélni, mert egészen biztos vagyok ebben. Két vagy három héttel Károly halála előtt ott voltam nála. Ezekről beszélgettünk, béke és bizonyosság volt a szívében.

Hosszú hívő életem során megtapasztaltam, hogy Isten beszél hozzám, hozzánk mindnyájunkhoz, akik keressük őt. Azt tapasztaltam, hogy Isten a Szava, az Igéje, a Biblia által szól úgy, hogy Szentlelke által megeleveníti, és személyessé teszi Igéjét. Károly temetése napján ez volt a Bibliaolvasó Útmutató napi evangéliuma, amiről ravatala mellett is szóltam: „De ahol megnövekedett a bűn, ott még bőségesebben kiáradt a

kegyelem, hogy amiképpen uralkodott a bűn a halálban, úgy uralkodjék a kegyelem is az igazság által az örök életre Jézus Krisztus, a mi Urunk által. Róm. 5,20-21.

A Biblia így mondja: az igaz emlékezete áldott. Tartsuk meg mi is emlékezetünkben őt, szeretettel emlékezve rá.

Ittész István
ny. evangélikus lelkész

Százhalom

2025. SZEPTEMBER

1 HÉTFŐ Egyed, Egon, Noémi, Tamara	8 HÉTFŐ Mária, Adrienn	15 HÉTFŐ Enikő, Melitta	22 HÉTFŐ Móric, Tamás	29 HÉTFŐ Mihály, Gábor, Rafael Mirabella
2 KEDD Rebeka, Dorina, Renáta, Ingrid, István	9 KEDD Ádám, Péter	16 KEDD Edit, Ciprián	23 KEDD Tekla, Líviusz, Ila	30 KEDD Jeromos, Honória, Hunor
3 SZERDA Hilda, Gergely	10 SZERDA Nikolett, Hunor, Miklós	17 SZERDA Zsófia, Róbert	24 SZERDA Gellért, Gerda, Mercédesz	1 SZERDA Malvin, Teréz
4 CSÜTÖRTÖK Rozália, Róza, Ida	11 CSÜTÖRTÖK Teodóra, Jácint, Igor, Helga	18 CSÜTÖRTÖK Diána, József	25 CSÜTÖRTÖK Eufrozina, Kende	2 CSÜTÖRTÖK Petra, Örs
5 PÉNTEK Viktor, Lőrinc, Ofélia	12 PÉNTEK Mária, Irma	19 PÉNTEK Vilhelmina, Januáriusz, Dorián	26 PÉNTEK Jusztina, Kozma, Damján	3 PÉNTEK Helga, Évald
6 SZOMBAT Zakariás, Beáta	13 SZOMBAT Kornél, János	20 SZOMBAT Friderika	27 SZOMBAT Adalbert, Vince	4 SZOMBAT Ferenc, Hajnalka
7 VASÁRNAP Regina	14 VASÁRNAP Szeréna, Roxána	21 VASÁRNAP Máté, Mirella, Jónás	28 VASÁRNAP Vencel, Salamon	5 VASÁRNAP Aurél, Placid, Attila